

UNIVERSITAT DE VIC
UNIVERSITAT CENTRAL
DE CATALUNYA

VIURE LA POESIA A L'EDUCACIÓ INFANTIL

Reflexions i recursos

Treball de Final de Grau de Mestra d'Educació Infantil en la Menció de
Cultura i Llenguatges de la Infantesa

Aina Colomer Solà

Curs 2022 - 2023

Tutora: Vanesa Amat Castells

Grau en Mestra d'Educació Infantil

Facultat d'Educació, Traducció, Esports i Psicologia (FETEP)

(Universitat de Vic - Universitat Central de Catalunya)

Vic, 10 de maig de 2022

*Els poemes són
quadres que cal penjar a la memòria
són contes que tenen música
són com trens de paraules que
corren i s'aturen a llocs que no coneixes
o, potser, només, esquitxos d'una pel·lícula.*

Josep M. Sala-Valldaura (1947)

Resum

La poesia, sovint, és un gènere literari que només es tracta a les aules per treballar, aprendre i memoritzar, i només en molt pocs casos s'utilitza com a gaudi literari que permeti deixar empremta en la sensibilitat de l'infant.

El present treball pretén donar més visibilitat a aquesta problemàtica posant èmfasi en com hauria de ser una experiència poètica perquè sigui de qualitat pels infants. L'objectiu principal d'aquesta recerca és investigar quin és conèixer quin és l'estat actual de la poesia a les aules d'educació infantil. A través de la recerca bibliogràfica s'exposen diferents conceptes i aspectes que s'han considerat rellevants de la temàtica. Gràcies a les entrevistes a personal docent i a les observacions a diversos centres educatius, s'ha pogut aprofundir en l'objecte d'estudi per poder-nos fer una idea de la realitat poètica que hi ha a les aules d'educació infantil.

Paraules clau: Educació infantil, literatura infantil, literatura oral, poesia, experiències poètiques de qualitat.

Abstract

Poetry is often a literary genre that is only treated in the classroom to work, learn and memorize, and only in very few cases is it used as a literary enjoyment that leaves a mark on the child's sensibility.

The present work aims to give greater visibility to this problem by emphasizing what a poetic experience should be like in order to be of quality for children. The main objective of this research is to investigate the current state of poetry in early childhood education classrooms. Therefore, bibliographic research, different concepts and aspects that have been considered relevant to the subject are presented. Thanks to interviews with teachers and observations in various schools, it has been possible to deepen the object of study in order to get an idea of the poetic reality that exists in early childhood education classrooms.

Key words: Early Childhood Education, children's literature, oral literature, poetry, quality poetic experiences.

Agraïments

Abans de començar agraeixo a la meva tutora, Vanesa Amat Castells, per la guia, la paciència, el suport i les hores dedicades a l'acompanyament que m'ha mostrat al llarg de la recerca, però, sobretot, per ensenyar-me al llarg del grau la seva passió per la llengua, l'amor per la literatura i l'estima a la bellesa de la poesia.

Un agraïment molt especial als centres educatius de la Vall del Ges per la col·laboració obrint-me les portes de les escoles i a les docents que m'han deixat conèixer com es viu la poesia a les seves aules d'educació d'infantil.

I finalment, a la meva família i amics per ajudar-me i fer-me costat de forma incondicional sempre que ho he necessitat per continuar i no defallir mai.

Sense totes i cada una de vosaltres res no hauria estat el mateix... Gràcies amb el cor!

ÍNDEX

1. Presentació i justificació de la recerca.....	7
2. Marc teòric.....	10
2.1. Literatura infantil – poesia	10
2.1.1. Poesia per a infants – poesia per a adults	12
2.1.2. Característiques i beneficis que la poesia aporta als infants.....	13
2.1.3. La transmissió de la literatura entre generacions.....	15
2.2. Poesia a l’escola.....	16
2.2.1. Experiències poètiques de qualitat	18
3. Pregunta de recerca i objectius	22
3.1. Pregunta de recerca	22
3.2. Objectius	22
4. Apartat metodològic.....	23
4.1. Paradigma i mètode de recerca	23
4.2. Instruments de recollida de dades	24
4.2.1. Entrevistes	24
4.2.2. Observacions	25
4.3. Aspectes ètics.....	25
4.4. Centres participants de la recerca	26
5. Anàlisi de dades	28
5.1. Anàlisi de les entrevistes.....	28
5.1.1. Literatura infantil.....	28
5.1.2. Transmissió oral	30
5.1.3. Poesia infantil	30
5.1.4. Experiències poètiques de qualitat	33
5.2. Anàlisi de les observacions.....	36
5.2.1. Confort material.....	37
5.2.2. Ambient calmat i adequat per a l’escolta atenta	38
5.2.3. Escena.....	39
5.2.4. Narració de la persona adulta	40

5.2.5.	Bona tria de poemes	41
5.2.6.	Temporalització de l'activitat	42
5.2.7.	Aspectes generals	43
6.	Conclusions de la investigació	45
7.	Limitacions de la recerca i futures línies d'investigació	48
8.	Referències bibliogràfiques	50
ANNEX.....		- 1 -
1.	Annex I – Model dels instruments de recerca.....	- 2 -
1.1.	Model de la rúbrica d'observacions	- 2 -
1.2.	Model del guió d'entrevistes.....	- 6 -
2.	Annex II – Instruments de recerca	- 7 -
2.1.	Observacions.....	- 7 -
2.1.1.	Observació escola A	- 7 -
2.1.2.	Observació escola B	- 11 -
2.1.3.	Observació escola C	- 15 -
2.2.	Entrevistes.....	- 19 -
2.2.1.	Entrevista escola A	- 19 -
2.2.2.	Entrevista escola B	- 23 -
2.2.3.	Entrevista escola C	- 28 -
3.	Annex III – Buidatge dels instruments de recerca	- 35 -
3.1.	Buidatge de les entrevistes.....	- 35 -
4.	Annex IV – Model del permís de protecció de dades	- 49 -

1. Presentació i justificació de la recerca

El moment en què vaig haver d'escollir el tema de la recerca va ser força complicat, ja que hi ha molts temes sobre els quals m'agradaria poder indagar i analitzar. Després de dies i dies de reflexió vaig pensar amb com es narra la literatura i la poca quantitat de poesia que es tracta a les aules d'educació infantil. És per aquest motiu que finalment em vaig decantar per la literatura i les vivències de poesia a les aules d'Educació Infantil.

El principal objectiu d'aquesta recerca és conèixer quines són les aportacions pedagògiques de la literatura i, en concret, de la poesia als infants del segon cicle d'Educació Infantil. El segon objectiu és explorar quines experiències poètiques es produeixen a tres escoles de la Vall del Ges¹ i detectar possibles relacions entre les qüestions teòriques sobre el tema i les pràctiques analitzades".

La motivació per realitzar el Treball Final de Grau sobre aquesta temàtica és per una experiència pròpia: durant els anys que fa que treballo com a vetlladora he pogut voltar per sis o set escoles de la comarca d'Osona i he pogut observar que només en una d'elles s'hi portaven a terme vivències poètiques a les aules d'infantil. A les altres escoles només en realitzaven per dates assenyalades com Sant Jordi o Nadal.

Un altre motiu que va ser important per decantar-me cap aquesta temàtica va ser que al llarg de tot el grau de Mestre d'Educació Infantil de la Universitat de Vic també vaig trobar a faltar la poesia, fet que en la majoria de les assignatures impartides els professors² sovint es decantaven pels contes donant-los així gairebé tot el pes de la literatura infantil. De fet, només hem tractat la poesia en dues de les assignatures al llarg de tot el grau.

Certament, penso que, com a futura mestra, és molt important recalcar la importància de la poesia en infants i saber com dur a terme experiències poètiques de qualitat per tal que els docents disposin d'un altre recurs per donar resposta a les necessitats, dificultats i/o inquietuds dels infants.

¹ La Vall del Ges està situada al nord de la comarca d'Osona i es troba dins la subcomarca de la Plana de Vic i la tanca la Serra de Bellmunt. Aquesta Vall està constituïda per tres municipis: Torelló, Sant Vicenç de Torelló i Sant Pere de Torelló.

² Al llarg del treball s'usa el masculí genèric perquè la lectura sigui més àgil, però en cap cas com a mesura discriminatòria cap a la resta de gèneres.

També, crec que és molt important la poca presència que té la poesia en la societat, ja que es veu reflectida a l'escola. Així doncs, és prominent conscienciar a tota la població, ja que som les mateixes persones les quals hem de ser conscients i estar sensibilitzades sobre la importància de la literatura variada als infants, ja que l'educació no només es porta a terme a les escoles, sinó que en totes les situacions i els àmbits de les nostres vides.

D'aquesta manera considero que el rol de la mestra d'educació infantil té un paper fonamental en les experiències literàries dels infants per tal d'ajudar-los i acompanyar-los a gaudir de la literatura i, en concret, de la poesia.

Pel que fa al contingut, s'estructura a partir de sis apartats principals: el marc teòric, la pregunta de recerca i els objectius, l'apartat metodològic, l'anàlisi de dades, les conclusions de la investigació i, finalment, les limitacions de la recerca i les futures línies d'investigació. Cadascun de les parts esmentades es divideix en subapartats que es detallen a continuació.

El primer apartat inclou el marc teòric de la recerca, i està dividida en dos subapartats. En el primer, "Literatura infantil – poesia", s'exposa la importància de la literatura a l'etapa d'infantil, es posa en manifest la diferenciació de poesia per a infants i per a adults, es presenten característiques i beneficis que aporta la poesia als infants i la transmissió de la literatura entre generacions. El segon, "Poesia a l'escola", se centra en com haurien de ser les experiències poètiques de qualitat.

En el segon apartat s'hi exposen dos subapartats amb la "Pregunta de recerca" i els "Objectius" que l'han acompanyat.

El tercer apartat correspon a l'apartat metodològic on en diversos subapartats es detallen el "Paradigma i mètode de recerca" utilitzats per dur a terme la present investigació i inclou la definició dels "Instruments de recollida de dades" que s'han utilitzat, el disseny dels instruments, els "Aspectes ètics" que s'han tingut en compte i una breu explicació dels "Centres participants de la recerca".

El quart apartat consta de l'"Anàlisi de dades" i, en dos subapartats, es mostra la interpretació de les dades obtingudes mitjançant l'"Anàlisi de les entrevistes" i l'"Anàlisi de les observacions".

En el cinquè apartat hi apareixen les “Conclusions de la investigació”, les quals tanquen la investigació donant resposta a la pregunta de recerca i reflexionant sobre el grau d’assoliment dels objectius.

Finalment, el sisè apartat consta de les “Limitacions de la recerca i futures línies d’investigació”.

2. Marc teòric

A continuació es posarà en rellevància la importància del llenguatge oral a l'educació infantil (apartat 2.1), es comentarà si és necessària la diferenciació de poesia per a adults i la poesia per a infants (apartat 2.1.1), s'exposaran les característiques i els beneficis que la poesia aporta als infants (apartat 2.1.2) i es comentarà com ha estat la transmissió de la literatura entre generacions (apartat 2.1.3). El segon gran bloc consta d'un apartat dedicat a la poesia a l'escola on es tracten alguns principis bàsica que han de tenir els docents a l'hora de tractar la poesia a l'aula (apartat 2.2) i, finalment, un apartat on es posa en rellevància la qualitat que han de tenir les experiències poètiques en les primeres edats (apartat 2.2.1).

2.1. Literatura infantil – poesia

El llenguatge oral pren molta importància a educació infantil, ja que dues de les competències del segon cicle del Decret 21/2023, de 7 de febrer, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació infantil (2023) són “Interpretar, comprendre i expressar missatges, emprant recursos i coneixements basats en la pròpia experiència, per avançar en la comunicació i la construcció de nous aprenentatges” i “Expressar-se de manera entenedora, personal i creativa mitjançant diferents llenguatges, explorant-ne les possibilitats i gaudint-ne, per respondre a diferents contextos comunicatius” (p. 24-26) La comunicació i el llenguatge són dues eines imprescindibles per al desenvolupament de qualsevol persona. Si ens fixem en la relació del llenguatge oral amb el desenvolupament cognitiu dels infants, podem veure que el llenguatge oral fa progressar les capacitats mentals superiors involucrades en els processos d'aprenentatge, com per exemple la capacitat de representar persones, objectes i situacions més enllà de l'aquí i l'ara. (Roig, s.d. i Bigas, 1996)

Així doncs, el llenguatge oral permet organitzar el pensament i ajuda a la reflexió i conceptualització. Aquest fet, com ja s'ha esmentat, repercuteix notablement en el desenvolupament cognitiu dels infants. De forma inversemblant, aquesta funció relacionada amb la capacitat de simbolitzar és una de les que rep menys atenció i alhora passa força desapercibuda a les escoles. (Bigas, 1996)

D'aquesta manera, hi ha estudis que demostren la importància de la presència de la literatura en les edats més primerenques per al desenvolupament integral dels nens, ja que: contribueix a la construcció del subjecte en totes les seves dimensions; ajuda a comprendre el món intern i extern i a establir una relació constant entre ells; estimula la imaginació i la creativitat, claus per a la supervivència; afavoreix el desenvolupament del llenguatge, indispensable per a la construcció de la realitat i el desenvolupament del pensament; potencia la capacitat d'observació, atenció i concentració; desenvolupa la curiositat i el gust per aprendre; permet eixamplar la limitada experiència dels nens i les nenes, entre d'altres... (Roig, s.d.)

A partir de la literatura els infants van essent capaços de percebre, escoltar i aprendre de tot allò que tenen al seu voltant. Així doncs, com esmenta Sousa (2008) podem afirmar que gràcies a la literatura infantil:

“El niño puede con la lectura literaria participar de emociones, compartir ideas e ideales, sufrir o gozar con la trama. Eso es, en parte, lo que le da a la literatura infantil ese especial poder educativo, en el sentido formal y moral de la palabra, esa cualidad excepcional para la transmisión de valores.” (p. 3)

Val a dir doncs que la literatura infantil és molt important perquè ajuda a la construcció del món imaginari que tenen els infants, donant respostes a tots els interrogants que els sorgeixen. Cerrillo (2014) afirma que:

“les primeres lectures són el camí de l'aprenentatge literari, que tindran la continuació amb les primeres experiències literàries escolars, que solen iniciar-se quan el nen accedeix al llenguatge escrit, fet que suposa una fase nova en el seu aprenentatge, ja que la seva experiència literària s'ampliarà amb noves experiències lectores, les dels textos escrits” (p. 121)

Dins de la literatura infantil i juvenil s'hi engloben diferents gèneres clàssics com per exemple la narrativa, la poesia i el teatre, entre d'altres. És molt important estar contacte amb diferents gèneres literaris, ja que cada un d'ells ens aporta coses similars, però molt diferents alhora. Rodari (2017) defensa que:

“Els llibres de prosa o de versos podrien arribar als nens de manera natural, com els han arribat els contes de fades, nascuts amb un caràcter ben diferent del d'entreteniment per a la canalla, o les màscares de teatre, l'arc i les fletxes de les

tribus primitives; objectes que abans eren sagrats i rituals, com les baldufes o les nines.” (p. 152)

Colomer (1999) esmenta que es poden resumir les principals aportacions de la literatura infantil i juvenil a partir de tres punts: en primer punt, la literatura ofereix l'oportunitat d'accedir a l'imaginari col·lectiu, entès com totes les imatges, símbols i mites que utilitzem els humans per entendre el món i les relacions personals. En segon punt, la literatura ens ofereix la possibilitat de conèixer i aprendre els models narratius i poètics d'una determinada cultura. I, en tercer punt, la literatura consisteix en una eina imprescindible pel procés de socialització dels infants. (p. 15)

2.1.1. Poesia per a infants – poesia per a adults

Generalment s'ha diferenciat la poesia per a adults i la poesia per infants, però és necessària realment aquesta diferenciació? Rodari (2017) defensa que:

“[...] no pot existir una poesia per a nens, en la mateixa mesura que no existeix una poesia per a advocats, mestres o serenos. La poesia existeix de manera autònoma, independent de qui resulta que és el destinatari del seu missatge. Si no, no existeix. Hi ha poemes que poden ser entesos, sentits, diguem-ne fins i tot *viscuts* pels nens, *independentment* del fet que s'hagin creat per a ells o no. I n'hi ha d'altres de massa allunyades del seu camp d'experiència, massa dissonants amb les seves estructures mentals o amb el seu sentimental, massa en desacord amb el seu vocabulari perquè en puguin gaudir d'alguna manera. Però no hi ha res que pugui ser poesia per als nens i no-poesia per als grans.” (p. 151)

La poesia es rep de forma diferent a l'interior de cada persona. Generalment, la poesia dirigida als infants ha esdevingut un gènere literari carregat de molta simbologia i musicalitat. És en els primers anys de vida quan els infants entren en contacte amb la poesia popular a través de les cançons de bressol, dels embarbussaments, de les frases fetes, de les frases sense sentit que acompanyen des de sempre alguns jocs entre adults i nens, dels jocs de falda, de les cançonetes de tria i les de comptar. (Rodari, 2017, p. 153)

En la mateixa línia, el poeta Miquel Desclot defensa, en una entrevista, que la bona poesia per a infants és simplement poesia. Desclot argumenta que l'única diferència que realment hi ha entre la literatura destinada a infants i per als adults és que no es pot recórrer a unes

determinades experiències que els infants no han tingut temps de viure ni tampoc usar segons quins conceptes precisos que encara no han pogut adquirir. Així i tot, a part d'aquest factor d'experiència el poema confirma que no hi ha cap diferència des del punt de vista estètic pel que fa a una poesia pensada per als infants o per als adults. (Martín, 2004)

2.1.2. Característiques i beneficis que la poesia aporta als infants

Tejo (2005) menciona que la poesia infantil ha de reunir algunes característiques per tal que sigui més enriquidora i entenedora per als nens i nenes. Algunes d'aquestes característiques són:

- La musicalitat de la poesia: El ritme i la melodia són de les principals satisfaccions pels infants. La poesia ha de comptar amb un ritme i una rima fluida de manera que els sons i els accents que es trobin repartits pel poema de forma harmònica formant així una sonoritat cadenada propera al cant. És important prioritzar els poemes rimats en els primers contactes amb la poesia així també com les tornades, les paraules i les frases que es repeteixen per poder aconseguir un joc sonor de paraules.
- La brevetat dels poemes: Al principi és interessant utilitzar poemes breus. De mica en mica es presentaran als infants poemes que comptin amb un major nombre de versos. Així i tot, és rellevant destacar que encara que es tractin poemes relativament llargs, els infants el gaudeixen amb freqüència sempre que aquests es desenvolupin com un conte en vers, és a dir, com una anècdota.
- La senzillesa poètica: El contingut del poema ha de ser senzill, però no vulgar, de manera que aproximi l'infant a la seva experiència quotidiana de forma innovadora tot promovent la imaginació, divertint-lo o bé sorprenent-lo. És important que hi hagi una base compartida entre les vivències dels nens i les nenes i allò que vol expressar el poema per tal que els infants el puguin comprendre i interpretar tot expressant una resposta emocional.
- L'estètica literària: Els infants primer capten el matís afectiu de les paraules i després el seu significat. La poesia intenta suggerir, despertar i provocar una resposta emocional donant èmfasi als diferents significats de les paraules segons el seu context. És per això que és rellevant que les paraules d'un poema siguin connotatives, expressives, sensorialment riques en imatges i precises en la

definició. És a dir, les paraules han de fer trontollar als sentits i estimular la imaginació per provocar la resposta emocional dels nens i les nenes. (p. 2-3)

Val a dir, doncs, que la poesia revela bellesa i sentiment estètic a través de les paraules sent així una obra literària adequada i interessant pels infants perquè adquireixen diferents coneixements d'una forma més divertida i lúdica, perquè per a ells és com un joc. Miquel DescLOT afirma que als infants els agrada molt sentir com es juga amb els sons, amb les paraules i amb els conceptes, ja que aquest joc té la capacitat de sorprendre i, alhora, emocionar pel que té capacitat de comunicar i de fer participar a l'altra persona. (Martín, 2004)

En la mateixa línia, Morón (2010) defensa que la poesia aporta diversos beneficis als infants:

- Estimula el desenvolupament emocional i cognitiu.
- Ajuda a adquirir nous coneixements.
- Potencia la imaginació i la creativitat dels nens i les nenes, ja que la poesia els fa recrear mentalment allò que els reciten.
- Afavoreix la memorització pel fet que si un poema els agrada, el voldran escoltar nombroses vegades.
- Millora l'expressió oral dels infants potenciant l'adquisició de vocabulari nou i/o reafirmant el vocabulari que ja tenen i millorant la dicció dels infants afavorint-los una millor pronunciació.
- Ajuda a comprendre i entendre conceptes, idees i continguts d'una forma diferent.
- Potencia el gust per la lectura i la literatura.
- Afavoreix la transmissió de diferents valors i ajuda que els nens i les nenes expressin les seves emocions, els seus pensaments i/o els seus malestars.
- Fomenta la sensibilitat artística.
- Convida a apreciar la musicalitat, el ritme i la sonoritat, entre d'altres, de les estructures rítmiques dels poemes. (p. 1-4)

2.1.3. La transmissió de la literatura entre generacions

Segons Cerrillo (2007):

“Des de fa milers d’anys la humanitat ha guardat en la memòria històries i llegendes que es transmetien de generació a generació i que contenien una part important de la vida de la col·lectivitat en la que naixien. El pensament, la paraula i la memòria van precedir a l’escriptura i l’escriptura va precedir al llibre. La literatura oral primer i la literatura escrita després ens permeten seguir el rastre de tota la història de la humanitat, sense dubte perquè la Literatura ha esdevingut un dels mitjans de comunicació, d’expressió i de cultura més importants dels que ha disposat l’home.”
(p. 127)

Si comparem la realitat del dia a dia actual amb la realitat que van viure els nostres pares i, sobretot la dels nostres avis i besavis, podem observar que cada generació ha viscut de maneres molt diferents. La diversitat de famílies, la relació de parentiu i el nombre de persones que viuen a cada llar, els oficis de cada un dels membres, els seus horaris i les relacions interpersonals han anat canviant al llarg dels anys i això ha afectat a la transmissió oral de la literatura popular catalana. (Badia & Vidal, 2010) En generacions passades, quan els infants tornaven de l’escola es reunien a la vora del foc amb els avis i aquests els explicaven històries i compartien jocs de paraules, jocs de falda, cantarelles, jocs de tria, jocs tradicionals, moixaines, etc. Antigament, la transmissió del llenguatge poètic era constant, es difonia a nivell a oral i no estava recollida de forma escrita. Això va provocar que (de mica en mica) s’anés perdent aquesta tradició literària i que en aquests moments tinguem la necessitat de recuperar el contacte amb el llenguatge poètic a partir de la tradició escrita. (Desclot, 2004)

La gran majoria d’avis i de pares actuals ja no van viure la seva infantesa en cases (sobretot rurals) on hi convivia vèries generacions i les dones ja no passaven tan temps a casa cuidant a la família, sinó que cada vegada passaven més estona treballant fora de casa i els quedava menys temps per destinar-lo a estar amb els seus fills i filles i poder-los transmetre literatura oral. (Badia & Vidal, 2010)

Això ha causat que siguin molt poques les persones adultes que recorden cançons, dites, moixaines i jocs de tradició popular catalana. A més, com desenvolupa Badia & Vidal (2010):

[...] encara topem amb un altre inconvenient. Creiem que, en general, la majoria d'adults que tenen nens al seu càrrec, desconeixen la importància que té desenvolupar i fomentar aquesta comunicació entre adults i infants. Una estona de conversa, de joc, de moixaines, de companyia... crea llaços afectius, fomenta la seguretat, centra l'atenció, estimula la parla, provoca aprenentatges, exercita la curiositat, inicia la memòria..., com en són de valuosos aquests aprenentatges. (p. 26)

La societat actual, conscient de la desaparició d'aquesta transmissió oral i de la importància de la funció narrativa pel que fa al desenvolupament cognitiu dels infants, ha suplantat el paper que abans feia la família i ara realitzen aquesta funció les biblioteques, les escoles i llibreries especialitzades que organitzen sessions destinades especialment a la transmissió de literatura oral tot narrant contes, recitant poesia, etc. (Badia & Vidal, 2010)

2.2. Poesia a l'escola

Com ja s'ha esmentat anteriorment, la literatura infantil pren molta importància des del moment en què neix un nadó. Estar en contacte amb la literatura infantil és una forma excel·lent per ajudar els menors a construir la seva identitat i la de l'entorn que els envolta i, també, d'aconseguir que els infants s'apropin a la comunicació escrita. És per aquest motiu que les aules d'Educació Infantil han de ser espais que assegurin el contacte viu i plaent entre infants i llibres i, també, amb produccions de literatura oral. (Morón, 2010, p. 1)

Pérez (2011) defensa introduir la poesia a les aules, ja que aquesta deixa petjada a l'interior dels infants a partir de la musicalitat dels poemes i l'alegria entre els versos que desperta interès i educa la sensibilitat i el gust estètic dels infants. La poesia s'ha de tractar de manera que permeti als nens i les nenes desenvolupar capacitats que els serveixin per adquirir una competència lingüística adequada per integrar-se al seu entorn; encoratjar la seva creativitat i començar a despertar el gust per la poesia, la lectura i la literatura. És per això, que és important que la poesia entri a les aules d'educació infantil i s'hi destini un dels millors racons de l'espai, ja que la forma en què portem a terme les experiències de poesia a l'aula despertarà als alumnes la motivació cap a l'aprenentatge sempre que se'ls plantegi com una activitat lúdica. (p. 1-3)

En la mateixa línia, Amat & Bernal (2020) esmenten que la poesia és un gènere literari que ha d'estar molt lligat a l'escola perquè els infants hi connecten amb molta facilitat, ja que els dona paraules i imatges plàstiques que necessiten per fer-se representacions mentals del món i, així, poder créixer. La poesia atrau els nens i les nenes per la seva sonoritat i pel joc que ofereixen les paraules que la formen. És molt important que els infants escoltin poesia a les aules de forma habitual en diferents moments i situacions fugint del típic i tòpic social que generalment és considerada com a complement a les celebracions del curs de l'any com per exemple per Nadal i per Sant Jordi, entre d'altres. (p. 33-37)

D'aquesta manera, Pérez (2011) defensa que existeixen alguns principis bàsics que han de tenir els docents a l'hora de tractar la poesia a les aules:

- Tractar la poesia ha de garantir que l'alumnat desenvolupi capacitats i estratègies que els deixin veure i entendre allò que estan escoltant. És a dir, l'expressió del llenguatge s'ha de tenir en el principal punt de mira per tal d'educar-los en el gust de sentir, de dir i de comprendre.
- Oferir poesia a l'escola ha d'apropar els infants al coneixement del folklore popular i a l'experimentació. És a dir, la poesia que es tracta a l'escola ha d'estar basada en el joc, el ball i el cant, entre d'altres, ja que la poesia és un gènere literari que cal treballar i experimentar per poder-lo conèixer en profunditat per poder fugir del tòpic de convertir-la en un simple instrument que proporciona contingut.
- Tenir en compte la qualitat literària dels docents, ja que topar amb mestres que no donen valor a la poesia suposa apartar a l'alumnat d'aquesta. Hi ha docents que pensen que no té sentit entretenir-se llegint o recitant versos als infants quan hi ha altres continguts, que segons ells, són més vàlids per la vida dels menors i per poder-los aplicar més enllà de l'escola. És important que els docents sentin amor per la literatura i entenguin allò que transmetran als infants per tal que aquests puguin percebre aquest gust per la literatura i també el puguin interioritzar. Així doncs, és primordial que els docents es converteixin en els principals acompanyants dels alumnes cap al gust i gaudi de la poesia reconeixent el seu valor i desenvolupant un gust crític cap a la mateixa.
- És molt interessant tractar la poesia a partir de les possibilitats que aquesta ofereix per desenvolupar les capacitats i habilitats de tot l'alumnat que els permeti ser

imaginatius, creatius, etc. També, els docents han d'utilitzar la seva imaginació i creativitat per poder crear un ambient calmat i màgic on les nenes i els nens puguin continuar desenvolupant el gust per la literatura, el coneixement i per aquestes ganes de crear i aprendre que els motiven des de ben petits.

- S'han de canalitzar les accions d'espontaneïtat dels infants cap al desenvolupament d'habilitats i capacitats que potenciïn la creativitat que els permet desenvolupar una competència lingüística adequada. És a dir, s'ha d'afavorir aquest assoliment perquè els nens i les nenes accedeixin al llenguatge poètic com a receptors, lectors i, si és el cas, autors. (p. 2-4)

La poesia ha de tenir espai dins les aules d'Educació Infantil perquè és un gènere literari que ajuda a desenvolupar actituds favorables als infants quant al llenguatge i a l'expressió oral i escrita com a possibilitat per al desenvolupament de la creativitat infantil.

2.2.1. Experiències poètiques de qualitat

Per tal d'endinsar els infants al món de la poesia és molt important que els moments en què es tracta la literatura es faci d'una determinada forma. Hem de saber despertar el gust per la literatura de manera que permeti als infants apreciar i gaudir de la màgia de les paraules. Amat & Bernal (2020) afirmen que:

“Les propostes educatives a l'entorn de la poesia que es plantegen a l'escola han de tenir l'objectiu d'educar l'infant sensible, és a dir, un ésser que aprecia les paraules, el seu sentit i la seva música. Un ésser que gaudeix de la poesia com un contacte entre la bellesa i el llenguatge per mitjà d'unes paraules que deixen empremta.” (p. 33-37)

Així doncs, com ja s'ha anat esmentant anteriorment, és molt important proporcionar experiències poètiques de qualitat als infants per tal que adquireixin el gust pel sentit de les paraules de la poesia i la literatura en general. Varis autors corroboren aquesta afirmació a partir de diferents aspectes que s'han de tenir en compte a l'hora d'oferir vivències poètiques als nens i les nenes.

Val a dir que els diferents aspectes es troben en diversos punts, però tots tenen el mateix pes quant a rellevància a l'hora d'oferir experiències literàries i poètiques de qualitat.

En primer lloc, serà molt important el confort material. Els infants han de poder estar ben asseguts en cadires còmodes, apropiades i baixes que els permetin tocar de peus a terra, i situats en semicercle fent que tots puguin veure a la persona que recita. És important que la persona que recita els poemes controli l'auditori de manera que els infants puguin gaudir de tota la vivència de poesia, escoltant la recitació i observant les accions que es porten a terme amb els objectes que acompanyen les paraules, i puguin compartir al final d'aquesta les emocions que els ha provocat cada poema. (Centelles, 2004 & Amat & Bernal, 2020)

En segon lloc, el silenci. Centelles (2004) afirma que és primordial que la sessió comenci amb els infants relaxats, tranquils i amb ganes d'escoltar, fets que donaran pas al silenci. Aquest es pot produir a partir d'un gest, una frase específica i/o una acció concreta. Segons Amat & Bernal (2020) una forma de crear un ambient de concentració i silenci entre els infants pot ser que la docent marqui quan comença i quan acaba aquest moment poètic màgic fent sonar una capseta de música i deixant que s'escolti la melodia sencera, ja que aquest ritual permet que els infants anticipin l'acció tot creant-se expectatives de l'experiència literària que se'ls compartirà a continuació.

En tercer lloc, el decorat. Aquest ha de comptar amb material i objectes senzills. Centelles (2004) menciona que la funció dels objectes és una funció simbòlica que ajuda als infants a fer-se una representació mental de la recitació de cada poema. És interessant que hi hagi objectes variats per acompanyar cada poema de manera que n'hi hagi de més realistes i de més simbòlics. L'objectiu dels objectes és que tots ells cridin l'atenció dels infants i potenciïn la seva creativitat i imaginari a l'hora de seguir la recitació de cada poema. Tot i així és molt important que aquest objecte no pot eclipsar la paraula, sinó que ha d'acompanyar-la. (Amat & Camps, 2021) Així doncs, val a dir que és cabdal que hi hagi objectes que acompanyin la recitació, ja que com defensen Amat & Camps (2021):

“L'objecte els impulsa a recordar el relat, total o parcialment, de manera que s'evidencien quins són els moments que els van deixar empremta [...]. [...] L'ús dels objectes afavoreix que els infants se sentin més segurs per explicar, a la seva manera, el relat.” (p. 26-27)

En quart lloc, la narració. Els poemes han de ser recitats amb simplicitat i seguretat, ja que hem de ser capaços d'encantar amb la paraula. És important recitar tranquil·lament i sense pressa mentre es gaudeix de la pròpia recitació. Soriano (1975) citat per Centelles (2004) esmenta que “Narrar és viure una història i fer-la viure”.

Per dur a terme una bona recitació s'ha d'aconseguir una bona oralitat. Per fer-ho, serà imprescindible utilitzar una dicció clara on els silencis, com ja hem esmentat, són bàsics i els tons de veu han de tenir pujades i baixades en moments precisos per captar l'atenció dels infants. També, serà molt important acompanyar la recitació de llenguatge gestual, ja que en la majoria d'ocasions els gestos complementen i aclareixen allò que estem dient. Entenem per llenguatge gestual qualsevol moviment del cos com per exemple de les mans o del cap que acompanyen les paraules amb una intenció comunicativa. Quan parlem utilitzem diferents gestos, com per exemple les expressions facials i els gestos rítmics amb les mans i moviments del cap per donar èmfasi i focalitzar el discurs. Així doncs, quan ens comuniquem, i també quan recitem, el contingut comunicatiu és una mescla del que expressem i comprenem a partir del llenguatge oral (la parla) i del llenguatge visual (els gestos de tot el cos). En definitiva, no podem entendre un llenguatge sense l'altra. (Esteve, N., Igualada, A. & Prieto, P. 2019, p. 27)

En cinquè lloc, fer una bona tria dels poemes que es recitaran tenint en compte l'edat dels infants i el fil conductor de la temàtica de cada un d'ells. Amat & Bernal (2020) defensen que per fer una bona selecció de poemes és imprescindible tenir en compte varis factors com per exemple la varietat d'autors (clàssics, moderns, etc.) i varietat de textos (poemes amb versos curts o llargs, amb ritmes diferents, amb sonoritat diferent, etc.). És molt interessant que els poemes que escollim siguin de qualitat evitant rimes forçades que infantilitzen el llenguatge i presentant riquesa en aspectes literaris com per exemple utilitzant metàfores, hipèrboles, personificacions, comparacions, etc.

En sisè lloc, la temporalització de l'activitat. Hi ha estudis que demostren que els infants tenen una quantitat de temps mitjana determinada que mantenen atenció activa i una vegada passat aquest temps l'atenció decau notablement. Tokuhama-Espinosa (2011) citat per Navarro, Gustems & Calderon (2022) corrobora que la capacitat dels infants per mantenir l'atenció sostinguda es troba, de mitjana, entre els 10 i els 20 minuts i passats aquests minuts d'atenció és improbable que els infants puguin accedir a cap aprenentatge ni emmagatzemin informació a la memòria. (p. 205-206)

En setè lloc, l'espai on es portarà a terme la sessió. Tal com exposa Cabello (2011) l'espai “[...] se convierte en respaldo del proceso de aprendizaje, es toda una declaración de intenciones [...]” (p. 197). En la mateixa línia, Calvo, Gorchs, Mas & Roig (2013) citat per Amat & Camps (2021) afirmen que s’ha de tenir molt en compte l’estètica de l’espai considerant tots els petits detalls perquè aporta valor i fomenta la intenció d’aprenentatge dels infants per viure l’experiència des de tots els sentits possibles. Així doncs, es pot afirmar que l’espai i la seva estètica agafen un paper cabdal pel que fa a l’adquisició d’aprenentatge dels infants.

Cal que la vivència poètica es porti a terme en un ambient calmat i tranquil, ja que és interessant propiciar un clima càlid per l’estona en què els infants escoltin els poemes i observin els objectes que acompanyen la recitació. Per poder gaudir d’una experiència poètica de qualitat és indispensable crear un moment poètic màgic. Per fer-ho necessitem un espai i materials senzills que convidin i facilitin a promoure la creativitat i la imaginació dels infants. Perquè la poesia tingui una presència continuada a les escoles és important saber trobar un equilibri entre autors, els materials que s’utilitzen, com i quan es porten a terme les propostes de lectura o recitació, etc. (Amat & Bernal, 2020)

D’aquesta manera, Amat & Bernal (2020) afirmen que:

[...] l’escola ha d’oferir als infants oportunitats de sentir i llegir poesia amb altres infants i amb els adults del seu entorn, amb l’objectiu de generar vivències literàries intenses, que deixin una petjada en la sensibilitat de l’infant. (p. 37)

3. Pregunta de recerca i objectius

3.1. Pregunta de recerca

Com s'ha indicat a la introducció, la recerca sorgeix de la necessitat de conèixer i observar la posada en pràctica de diverses vivències poètiques per tal d'analitzar si segueixen les indicacions exposades pels especialistes (vegeu apartat núm. 2.2.1). Després de llegir diferents articles i capítols de llibres sobre literatura infantil i poesia va emergir un pensament inquietant, ja que la gran majoria d'aquests parlaven de la importància de la literatura, però no de la poesia ni sobre com portar-la a terme perquè els infants visquin experiències de qualitat.

D'aquesta manera aquest estudi està encaminat a observar quin és l'estat de la poesia a les escoles i reivindicar la importància de viure experiències poètiques de qualitat a l'etapa del segon cicle d'Educació Infantil. Concretament, es planteja la pregunta de recerca següent:

Quin és l'estat actual de la poesia a les aules d'infantil? I, concretament, en tres aules d'educació infantil (3-5)?

3.2. Objectius

Aquesta pregunta de recerca es planteja com a marc de la recerca i cal concretar-la en uns objectius més específics. Així doncs, s'han elaborat una sèrie d'objectius que guien la recerca en la complexitat del món de la literatura infantil i, en concret, la poesia amb els infants del segon cicle d'Educació Infantil.

Aquest treball pretén donar resposta a la pregunta formulada anteriorment a través de dos objectius generals:

- Conèixer quines són les aportacions pedagògiques de la literatura i, en concret, de la poesia als infants del segon cicle d'Educació Infantil.
- Explorar quines experiències poètiques es produeixen a tres escoles de la Vall del Ges i detectar possibles relacions entre les qüestions teòriques sobre el tema i les pràctiques analitzades.

Per tal d'arribar a donar resposta a aquests objectius, s'han elaborat una sèrie d'objectius específics per tal de donar més sentit a la recerca.

1. Observar la posada en pràctica de diverses vivències poètiques per tal d'analitzar si comparteixen la mateixa visió amb els especialistes que parlen sobre el tema.
2. Detectar les dificultats de les mestres a l'hora d'oferir experiències poètiques als infants.
3. Detectar si les mestres que ofereixen experiències poètiques comparteixen similituds constants al voltant de la literatura i/o la poesia.
4. Explorar quins poden ser els elements que cal tenir en compte a l'hora de dur a terme experiències poètiques de qualitat amb infants entre tres i cinc anys.

4. Apartat metodològic

4.1. Paradigma i mètode de recerca

Pel que fa a la metodologia de la recerca es basa en el paradigma interpretatiu, ja que tal com menciona Ricoy (2006):

[El paradigma interpretatiu] Busca aprofundir en la investigació, plantejant dissenys oberts i emergents des de la globalitat i contextualització. Les tècniques de recollida de dades més usuals són l'observació participativa, històries de vida, entrevistes, els diaris, quaderns de camp, els perfils, l'estudi de cas, etc. tant les conclusions com la discussió que generen les investigacions que comparteixen la doctrina del paradigma interpretatiu estan lligades fonamentalment a un escenari educatiu concret contribuint també a comprendre, conèixer i actuar davant d'altres situacions.] (p.17)

Tenint en compte la definició de Ricoy, es pot establir que el que es pretén amb aquesta recerca és interpretar i comprendre una realitat en concreta. Així doncs, per tal de dur a terme aquesta recerca serà molt important parlar amb diverses mestres d'educació infantil per poder observar i conèixer quin és l'estat de la poesia a l'escola en la que treballen. El mètode d'aquest treball es basarà en l'estudi de cas vari, ja que el treball pretén conèixer, analitzar i interpretar una realitat molt concreta, com és el tractament de la poesia a tres escoles de la Vall del Ges, i fer-ho de manera profunda i rigorosa.

4.2. Instruments de recollida de dades

Pel que fa als instruments de recollida de dades la recerca es centra en entrevistes i observacions. Tant les entrevistes com les observacions de cada centre educatiu es troben a l'annex núm. II del treball, però prèviament, en aquest mateix apartat, s'hi troba una breu contextualització de cada un d'ells.

4.2.1. Entrevistes

Una de les tècniques de recollida de la informació ha estat l'entrevista, ja que tal com diuen Blaxter, Hughes & Tight (2008) "l'entrevista és un instrument que permet recollir dades que mitjançant les observacions i els qüestionaris no es pot tenir accés." (p. 188) Val a dir, doncs, que aquesta és una tècnica molt eficient a l'hora de recollir informació.

Per dur a terme la recerca s'han realitzat tres entrevistes a mestres docents d'infantil de tres centres educatius de la Vall del Ges per tal d'obtenir la informació necessària de cada centre sobre l'estat de la poesia a la seva aula i/o al centre. Les preguntes de l'entrevista han estat les mateixes per les tres escoles participants a la recerca. S'ha realitzat una entrevista oberta a partir d'un guió per tal de poder seguir una entrevista clara i ordenada, però on la persona entrevistada pugui parlar obertament. Aquesta estava formada per un total de 23 preguntes plantejades a partir dels objectius de la recerca plantejats prèviament, amb la idea de poder obtenir tota la informació necessària per poder respondre la pregunta de la recerca. L'entrevista està formada per preguntes organitzades en blocs genèrics que pretenen escoltar i conèixer què pensen les escoles sobre la literatura infantil i la transmissió oral d'aquesta i els diferents gèneres que tracten (preguntes 1, 2, 3 i 4) i, en concret, sobre la poesia infantil (preguntes 5, 6, 7 i 8) i, també, obtenir la informació necessària de cada escola sobre l'estat de la poesia a la seva aula i/o al centre per tal d'esbrinar com ha de ser una experiència poètica de qualitat (preguntes 9, 10 i 11). (Vegeu model d'entrevista a l'annex núm. I.)

4.2.2. Observacions

Una altra tècnica de recollida de dades que ha tingut un paper cabdal en la recerca ha estat l'observació, ja que aquest instrument consisteix en el fer que l'investigador pugui veure i analitzar algun esdeveniment d'interès (Blaxter, Hughes & Tight, 2008., p. 193).

A partir de les observacions es pretén aproximar a la realitat dels centres educatius i captar quin és l'estat actual de la poesia a les aules d'educació infantil a partir de l'anàlisi de diferents ítems que han permès identificar possibles aspectes de millora per al disseny, l'aplicació i l'avaluació de propostes de poesia de qualitat que puguin ser útils per als docents d'Educació Infantil.

Les observacions s'han portat a terme fent una matinal a cada centre educatiu on han permès conèixer com era el grup classe, com és la metodologia de treball de l'escola i l'observació de la proposta poètica per realitzar la present recerca.

Pel que fa al registre de les observacions, s'ha usat una rúbrica amb set blocs genèrics on a cada un d'ells hi ha diferents ítems. Al costat de cada ítem hi ha una casella on s'hi anota amb una X si és que l'escola compleix l'ítem o no i, també, al costat, hi ha un espai on anotar-hi qualsevol descripció detallada i/o observació per definir el perquè s'ha anotat el que s'ha anotat. Val a dir que els ítems estan diferenciats amb dos colors diferents segons si s'observen aspectes que tenen a veure amb els infants (color lila) o aspectes que tenen a veure amb les persones adultes (color blau cel). Al final de tota la rúbrica s'hi troba un espai d'observacions vàries per anotar la descripció general de tota la proposta poètica. (Vegeu model de la rúbrica d'observació a l'annex núm. I.)

4.3. Aspectes ètics

Pel que fa als aspectes ètics de la investigació, val a dir que des del primer moment, les persones vinculades a aquest treball han estat prèviament informades sobre quin ús es faria de la informació obtinguda a través d'aquesta recerca.

Així doncs, en aquesta recerca s'ha demanat el consentiment per poder fer les entrevistes i les observacions i l'enregistrament d'aquestes (vegeu model a l'annex núm. IV) per tal de poder transcriure-les posteriorment. També, s'ha respectat l'anonimat de les persones

entrevistades i dels centres educatius observats fent així que no hi apareguin els seus noms, ja que aquest estudi serveix com a punt de partida per conèixer i analitzar l'estat de la poesia als centres educatius. També, val a dir que s'ha tingut en compte el consentiment informat de les escoles que participin a la recerca per tal de poder anar a fer observacions cada centre educatiu.

4.4. Centres participants de la recerca

Pel que fa a la tria dels centres educatius que formen part de la recerca es va decidir posar el focus en centres d'una mateixa zona geogràfica, però amb una realitat diferent de manera que les tres escoles tenen aspectes diferenciats pel que fa a tipus d'alumnat, a les dimensions del centre i a la metodologia d'aprenentatge. Així doncs, els centres participants de la recerca són tres escoles públiques de la Vall del Ges³:

L'escola A es caracteritza per ser una escola pública d'una línia on prioritzen l'atenció individualitzada amb intervencions a l'aula de més d'un docent, afavorint l'autoestima i la personalització dels aprenentatges. A infantil realitzen treball per projectes i racons i, també, treball per ambients fent que l'alumnat sigui el centre de l'aprenentatge a partir de l'experimentació, l'esforç, el respecte i el compromís. L'escola A compta amb 207 alumnes d'educació infantil i primària on 64 alumnes són d'educació infantil i l'aula d'I5, l'aula observada, compta amb 23 alumnes on hi ha tres infants amb pares de procedència nouvinguda i dos infants amb NESE (Necessitats Específiques de Suport Educatiu).

L'escola B es defineix com una escola acollidora, inclusiva i de qualitat per a tot el seu alumnats on la metodologia en què es basen està centrada en els principis d'escola activa, participativa, oberta i plural. L'escola B compta amb 402 alumnes d'educació infantil i primària on 126 alumnes són d'educació infantil i l'aula d'I4, l'aula observada, també

³ Els noms de les tres escoles no són mencionats per garantir la confidencialitat de cada una d'elles ni, tampoc, el nom de les persones entrevistades per tal de garantir el seu anonimat. Així doncs, les escoles seran mencionades amb grafies (escola A, escola B i escola C) i les persones de l'entrevista de l'escola C, que és l'entrevista que es va realitzar amb més d'una sola persona, seran mencionades com a E1, E2, E3 i E4 (entrevistada 1, entrevistada 2, entrevistada 3 i entrevistada 4).

compta amb 23 alumnes on hi ha vuit infants amb pares de procedència nouvinguda i un infant amb NESE (Necessitats Específiques de Suport Educatiu).

L'Escola C es descriu com una escola de poble, catalana, laica i inclusiva. Un dels seus trets d'identitat és fomentar l'esperit crític i les habilitats del pensament a través del projecte filosofia 3/18⁴ al llarg de tota la seva escolarització i un dels seus projectes educatius és el treball cooperatiu a partir de projectes com per exemple el de “La Petita Biblioteca” (que surt al llarg de l'entrevista) que té per objectiu acostar als i les alumnes d'educació infantil a les primeres literatures orals. L'escola C compta amb 168 alumnes d'educació infantil i primària on 54 alumnes són d'educació infantil. Pel que fa al grup observat està format per 18 alumnes d'I3, I4 i I5 barrejats on hi ha quatre o cinc infants de cada aula, on hi ha una infant amb pares de procedència nouvinguda i cap infant amb NESE (Necessitats Específiques de Suport Educatiu).

Considero rellevant esmentar que la darrera escola explicada és el centre educatiu on he realitzat les Pràctiques III de l'últim curs del grau de MEI. Aquest fet ha permès que a l'entrevista es realitzés a totes les docents del segon cicle d'Educació Infantil, essent així la tutora d'I3, I4 i I5 i la mestra de reforç.

⁴ La filosofia 3/18 és un currículum ampli i sistemàtic que té com a objectiu reforçar les habilitats del pensament dels estudiants, partint de la filosofia com a disciplina fonamental.

5. Anàlisi de dades

Pel que fa a l'anàlisi de les dades obtingudes, tal com s'explica a l'apartat de metodologia, s'han utilitzat diferents instruments per tal de recollir els resultats necessaris per portar a terme la recerca. D'aquesta manera, aquest apartat es troba dividit en dos subapartats: l'anàlisi de les entrevistes a les docents d'Educació Infantil de les tres escoles participants a la investigació i l'anàlisi de les observacions realitzades tres centres educatius de la Vall del Ges.

5.1. Anàlisi de les entrevistes

Al llarg d'aquest apartat es desenvolupen quatre blocs principals: 5.1.1) la literatura infantil, 5.1.2) la transmissió oral, 5.1.3) la poesia infantil i, per últim, 5.1.4) les experiències poètiques de qualitat. (vegeu annex núm. III pel buidatge de les entrevistes)

El primer bloc fa referència a saber què pensen les docents de la literatura infantil. Al segon apartat es destaca la importància i recuperació de la transmissió oral i les causes de la seva pèrdua. El tercer bloc se centra a conèixer què saben les docents sobre la poesia infantil i com la tracten a les seves aules. I, finalment, el quart bloc fa referència a com creuen les docents que hauria de ser una experiència poètica de qualitat i què els influeix a poder-la portar a terme.

5.1.1. Literatura infantil

a) Edat

Les docents entrevistades creuen que la literatura infantil ha de tenir presència a la vida dels infants des dels primers moments de la seva existència i, com s'ha esmentat anteriorment al marc teòric (vegeu apartat núm. 2.1), Roig (s.d.) comenta que hi ha estudis que demostren la importància de la presència de la literatura en les edats més primerenques per al desenvolupament integral dels nens.

b) Importància de la literatura

En les tres entrevistes es va destacar que la literatura és molt important a la vida dels infants sense diferències rellevants. Se'n va destacar la seva importància sobretot per adquirir vocabulari i aprendre a expressar-se correctament. També se'n destaca que és rellevant per la memòria i la recitació, que són alguns dels beneficis que explicita Morón (2010) que aporta la poesia als infants.

c) Gèneres literaris

Pel que fa al contacte amb els diferents gèneres literaris, els tres centres educatius afirmen que intenten tractar amb diferents models lingüístics i, per tant, estan amb contacte amb qualsevol tipus de literatura passant totes tres escoles per contes i llibres d'informació, poemes, dites, endevinalles, embarbussaments, etc. És fonamental que les persones des de ben petites estiguem en contacte amb diversos gèneres literaris, ja que cada un d'ells ens aporta aprenentatges semblants, però molt diferents alhora.

d) Freqüència dels gèneres literaris a l'aula

A diferència d'una de les escoles, les altres dues afirmen que tracten la poesia, les endevinalles, les dites i els rodolins de forma estacional a partir de les estacions de l'any una vegada cada trimestre i, normalment, a partir de temàtiques com per exemple Nadal i la Pasqua. L'altra escola (l'escola C) afirma que treballa la poesia de forma estacional a partir del davantal de poesia on “[...] sempre surt a fora perquè és molt més ric poder escoltar el poema i per exemple si escoltes un poema de l'hivern doncs notar el fred, si l'escoltes sobre la primavera doncs poder veure les flors i que et toqui el sol”, però també de forma sistemàtica treballant-la donant-li la mateixa importància i freqüència que els altres gèneres, ja que “[...] hi ha temes més fàcils d'introduir-hi poesia que d'altres, però sempre la treballem. No la deixem mai de banda perquè sistemàticament la tractem amb el moble taller també.”

Així i tot, les docents de les tres escoles mostren predisposició d'introduir poesia a l'aula de forma més natural sempre que el projecte d'aula ho permeti. Amat & Bernal (2020) esmenten que és fonamental que les nenes i els nens escoltin poesia en diversos moments i situacions escapant del típic i tòpic social que durant generacions i generacions s'han acompanyat les celebracions del curs acadèmic com per exemple Nadal i Sant Jordi.

5.1.2. Transmissió oral

a) Importància i recuperació de la transmissió oral

Pel que fa a la importància i recuperació de la transmissió oral de literatura, les docents de les tres escoles asseguren que té molta importància i que comparat amb anys enrere s'ha anat perdent. També, creuen que aquesta tradició s'ha de recuperar perquè forma part de la cultura i la història catalana. Roig (s.d.) & Bigas (1996) exposen que el llenguatge que es transmet de forma oral ajuda a progressar les capacitats mentals superiors compromeses en diversos processos d'aprenentatge dels infants. Així doncs, com bé mencionen les entrevistades, aquest és un aspecte a importantíssim a recuperar.

b) Causes de la pèrdua de la transmissió oral

Les docents de les tres escoles entrevistades exposen que cada vegada hi ha més presència de la tecnologia a infantil, com per exemple ordinadors, tauletes i mòbils, i l'apunten com a la causa principal de la pèrdua de transmissió oral quant a la literatura. També, es menciona que transmetre literatura de forma oral vol dir dedicar-hi més temps i, sovint, les famílies a causa dels seus horaris laborals i acadèmics els és força complicat, ja que els requereix més temps. Badia & Vidal (2010) asseguren que la diversitat de famílies i el nombre d'individus que viuen a cada llar, els oficis de cada persona i els seus horaris, entre d'altres, han afectat notablement a la transmissió oral de literatura popular catalana.

5.1.3. Poesia infantil

a) És atractiva pels infants?

Els infants gaudeixen gratament dels poemes que es tracten a les aules d'infantil sempre que aquests es presentin de manera acurada, ja que és només d'aquesta manera que desperten l'interès i el gust estètic i literari i deixen empremta a l'interior dels infants perquè adquireixen diferents coneixements d'una forma més divertida i lúdica que per ells és com un joc. Aquesta qüestió també la recull Pérez (2011) on esmenta que a l'escola han d'experimentar la poesia basant-se en el joc, el ball i el cant perquè la poesia no permet transmetre el seu saber per descobrir-la i conèixer-la, sinó que s'ha tractar i experimentar amb ella per poder-la conèixer.

b) Diferenciació adults – infants

Pel que fa a la diferenciació entre la poesia per a adults i la poesia per a infants, s'observa una tendència a la diferenciació, ja que les entrevistades detecten certes característiques i requisits que fan que un tipus de poesia en concret agradi més als infants, com per exemple el vocabulari i la temàtica. Rodari (2017), de forma oposada, defensa que no hi hauria d'haver aquesta distinció perquè tots els poemes poden ser entesos per tothom independentment que s'hagin creat expressament pensant en adults o en infants. Tot i això, de la mateixa manera que una de les escoles (escola C), Rodari esmenta que hi ha poemes una mica més allunyats a la realitat i al vocabulari dels infants que, si es tracten amb ells, s'han de contextualitzar curosament perquè el puguin gaudir plenament.

c) Requisits poesia infantil

Pel que fa a la poesia per a infants, les docents exposen que els poemes han de tractar sobre “temes interessants pels infants, que siguin propers a ells perquè és més fàcil que puguin connectar amb els poemes”, com per exemple els animals, el temps meteorològic, les estacions de l'any, etc. i, sobretot, han de comptar amb vocabulari que sigui senzill i escaient per la seva edat, aspectes que hem comentat anteriorment (b- diferenciació adults – infants). Així i tot, hi ha una escola (escola A) que menciona que els poemes han d'incloure “frases curtes” i, per tant, els poemes han de ser curts per tal de cridar l'atenció dels menors més fàcilment. Segons Tejo (2005) afirma que el contingut dels poemes ha de ser senzill, però no banal, i al principi és interessant utilitzar poemes breus, per tal que el poema arribi als infants promovent la seva creativitat i imaginació tot divertint-lo o sorprenent-lo.

d) Beneficis

Pel que fa als beneficis que aporta la poesia als infants, les docents dels tres centres educatius destaquen, en primer lloc, la millora de l'expressió pel que fa al vocabulari i la dicció afavorint-los una millor pronunciació. També, es destaca la riquesa de musicalitat i sonoritat dels poemes fet que alhora potencia l'escolta activa dels infants i, també, l'afavoriment de la memorització, ja que si un poema els agrada, el voldran escoltar repetides vegades.

e) Com es treballa/es tracta

Pel que fa a com treballen la poesia a les aules, es mostren dues tendències molt diferenciades entre les tres escoles. Dues d'elles (escola A i escola B) es decanten, majoritàriament, per tractar la poesia amb poemes “per treballar i aprendre” on la docent llegeix el poema, creen una conversa sobre el vocabulari que hi apareix i, seguidament, el tornen a llegir i prossegueixen a dir el poema de memòria. En canvi, a l'altre escola (escola C), comenten que abans tractaven la poesia de la mateixa manera, però que ara no ho farien mai així, perquè consideren que és una “barbaritat”. Així doncs, ara tracten la poesia de manera que les docents llegeixen poemes als infants pel plaer d'escoltar-los i gaudir-los a partir del davantal de poesia a la natura o del moble taller dins d'una aula de l'escola. També asseguren que “De vegades no és ni programat, perquè si et saps un poema de memòria doncs pot sortir en qualsevol moment i això és la riquesa de saber literatura.”.

f) Quan es treballa/es tracta

A les tres escoles investigades es mostra la tendència de treballar la poesia en moments els quals els infants estiguin més tranquils i calmats per tal que, com esmenta Pérez (2011), aquests puguin mantenir una escolta activa i atenta on tinguin la possibilitat de desenvolupar el gust per la literatura, el coneixement i per aquestes ganes de crear i aprendre que els motiven des de ben petits. En general, a l'escola A i l'escola B porten a terme estones de poesia als matins a les estones de rutines, mentre que l'escola C no esmenta en quins moments concrets ho realitzen.

g) Presència llibres de poesia a l'aula

En general, pel que fa a presència de llibres de poesia a les aules d'infantil dels centres educatius, és aparentment força escassa i, en un dels casos (escola A), fins i tot, inexistent. Segons Morón (2010) aquest és un punt a millorar, perquè considera que les aules d'Educació Infantil han de ser espais que assegurin el contacte viu i plaent entre infants i llibres, ja que d'aquesta manera poden saber d'on surt la poesia que els adults els reciten.

5.1.4. Experiències poètiques de qualitat

a) Formació docents

La formació que tenen els docents no influeix en la decisió d'introduir poesia a l'aula, ja que se segueix aquesta tendència des de fa anys, però sí que influeix en la decisió de com es tracta i es treballa la poesia a les aules d'educació infantil. Dues de les escoles (escola A i B) manifesten que segurament sí que influeix la quantitat de formació que tenen les docents, pel fet que com que elles no coneixen gaire poesia, sovint, treballen a partir dels contes perquè en coneixen més que no poemes. A diferència d'aquestes dues escoles, les mestres de l'altra escola (escola C) asseguren que arran d'una formació realitzada sobre literatura van canviar la forma de veure i tractar la poesia amb els infants i van fer un canvi brusc a la línia pedagògica i van passar a utilitzar una filosofia rigorosa i concreta amb la forma de treballar la literatura amb els infants.

b) Espai

Pel que fa a l'espai, només dues escoles en destaquen la seva importància. L'escola B menciona que "Nosaltres ho fem a la classe normal, però suposo que si que hi poden haver-hi d'altres maneres com per exemple anar amb un espai més recollit, o tenir un espai on anar a fer poemes allà... Pot ser interessant tenir-ho sí, però nosaltres ho fem a la classe perquè a l'escola no ho tenim.". Per l'altra banda, l'escola C exposa que realitzen poesia a l'aula de la petita biblioteca (aula condicionada arran de la formació de literatura esmentada amb anterioritat) perquè consideren que "l'espai on es fa literatura és molt important que sigui un espai que transmeti calma i tranquil·litat, quina llum hi ha, quin mobiliari, [...]" o bé a la natura perquè "és molt més ric poder escoltar el poema i per exemple si escoltes un poema de l'hivern doncs notar el fred, si l'escoltes sobre la primavera doncs poder veure les flors i que et toqui el sol."

c) Confort material

Pel que fa al confort material, només l'escola C en destaca la seva importància parlant de la cura durant tot el moment de l'activitat literària, la comoditat dels infants i la forma en com estan asseguts.

d) Ambient calmat i adequat per a l'escolta atenta

Pel que fa a la importància d'un ambient calmat i adequat per a l'escolta atenta, es menciona al llarg de l'entrevista amb les tres escoles de manera que tenen en compte el moment en què porten a terme activitats poètiques perquè, tal com mencionen Amat & Bernal (2020) és importantíssim comptar amb un ambient calmat i tranquil durant la recitació de poesia. Així i tot, l'escola C fa especial èmfasi a la importància del silenci i l'escolta atenta durant la recitació perquè té en compte alguns aspectes com per exemple el soroll i la tècnica de rituals d'inici i de final de l'activitat, que també són aspectes fonamentals segons Amat & Bernal (2020) i Centelles (2004).

e) Escena

Pel que fa a l'escena, només l'escola B i C especifiquen que els infants connecten més amb la poesia si es cuida la seva presentació i si s'acompanya d'algun element visual, ja que "Els ulls són diferents si ho acompanyes d'alguna cosa." I, segons, Amat & Camps (2021) aquests potencien la creativitat i l'imaginari dels infants que els permet seguir la recitació poètica amb més atenció.

f) Narració de la persona adulta

Pel que fa a la narració de la persona adulta, tot i tornar a ser un punt cabdal a l'hora d'oferir experiències literàries i poètiques de qualitat, només l'escola C en torna a destacar la seva importància mencionant que la forma com la persona adulta recita facilita als infants a entendre què està passant al llarg del poema, ja que com afirma Soriano (1975) citat per Centelles (2004) és primordial perquè "narrar és viure una història i fer-la viure".

g) Bona tria de poemes

Pel que fa a la tria de poemes es mostren dues tendències força diferenciades. Dues escoles (escola A i escola B) tenen els poemes estipulats segons l'aula d'infantil (I3, I4 o I5) a la qual van destinats. En canvi, l'altra escola (escola C) comenten que escullen els poemes a tractar de diverses formes sigui segons la temàtica o l'autor, entre d'altres.

h) Autors i poemes que recorden

Pel que fa a autors i poemes que recorden, les docents de les tres escoles recorden poemes de Nadal, remarcant així la tendència a tractar la poesia durant aquesta època de l'any. També, és interessant remarcar que les docents de les escoles entrevistades mencionen noms d'autors de poesia com per exemple Joana Raspall, Miquel Martí i Pol, Jacint Verdaguer, Olga Xirinacs, Isabel Barriel, Francesc Bofill i Maragall tot i deixar constància que “No és que n’hi hagi un millor que l’altre”, sinó que són els noms que han recordat en el moment de l’entrevista. Val a dir que no hi ha cap autor dels esmentats que sigui mencionat per les tres escoles. Així i tot, considero interessant remarcar que Joana Raspall i Miquel Martí i Pol són mencionats per dues escoles (escola A i escola C).

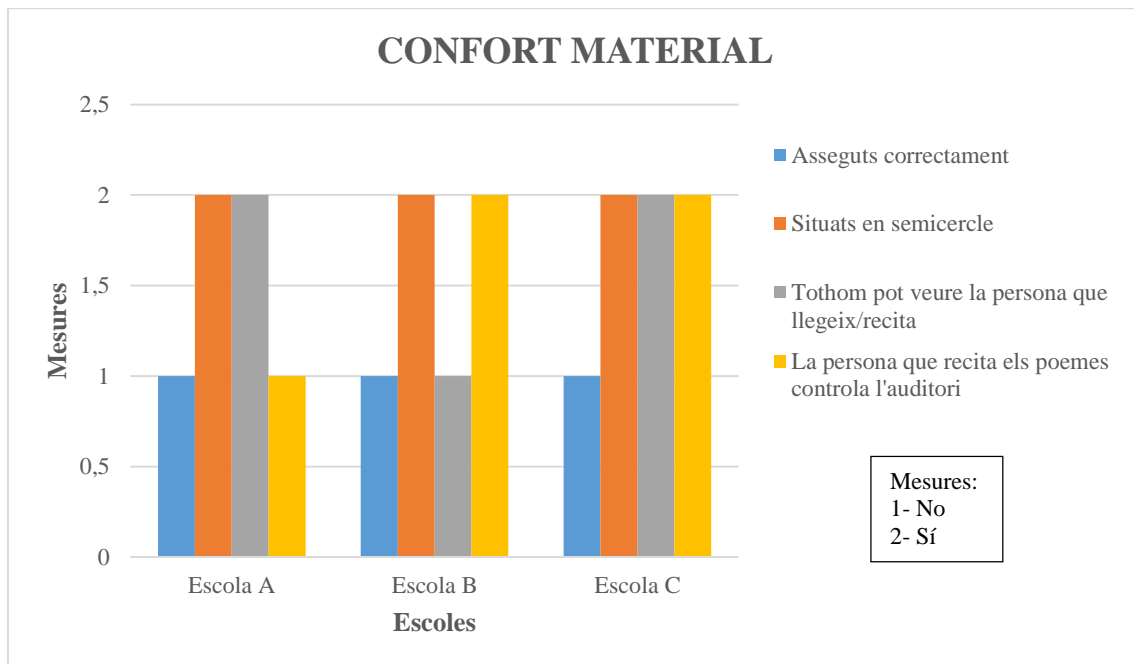
5.2. Anàlisi de les observacions

Al llarg d'aquest apartat es desenvolupen set blocs principals: 5.2.1) el confort material, 5.2.2) l'ambient calmat i adequat per a l'escolta atenta, 5.2.3) l'escena, 5.2.4) la narració de la persona adulta, 5.2.5) la bona tria de poemes, 5.2.6) la temporalització de l'activitat i, per últim, 5.2.7) alguns aspectes generals.

El primer bloc se centra en el confort material tenint en compte com estan situats i asseguts els infants i el control de la persona adulta sobre l'auditori. El segon bloc fa referència a tot allò que es té en compte a l'hora de poder garantir un ambient calmat i adequat per a l'escolta atenta dels infants durant la recitació. El tercer bloc se centra en la posada en escena. Al quart bloc es destaquen diversos aspectes pel que fa a la narració de la persona adulta. El cinquè bloc té a veure amb tots aquells ítems que s'han tingut en compte a l'hora de fer la tria dels poemes. El sisè bloc fa referència a la temporalització de l'activitat tenint en compte l'atenció activa dels infants. I, finalment, el setè bloc engloba varis aspectes generals que no s'han pogut recollir dins dels blocs esmentats anteriorment.

L'anàlisi de les observacions estan acompanyades de gràfiques de barres on s'han utilitzat les mesures de "Sí" i "No" per avaluar els ítems seleccionats. Així i tot, en algun dels blocs ha estat necessari especificar i detallar-ne la resposta als comentaris, ja que hi ha casos els quals és no del tot o no sempre i només amb aquestes mesures no era del tot entenedor. En alguns casos també ha estat necessari afegir la mesura "No s'observa" (apartat 5.2.5 de la bona tria de poemes) i "N'hi ha que si i n'hi ha que no" (apartat 5.2.7 d'aspectes generals).

5.2.1. Confort material

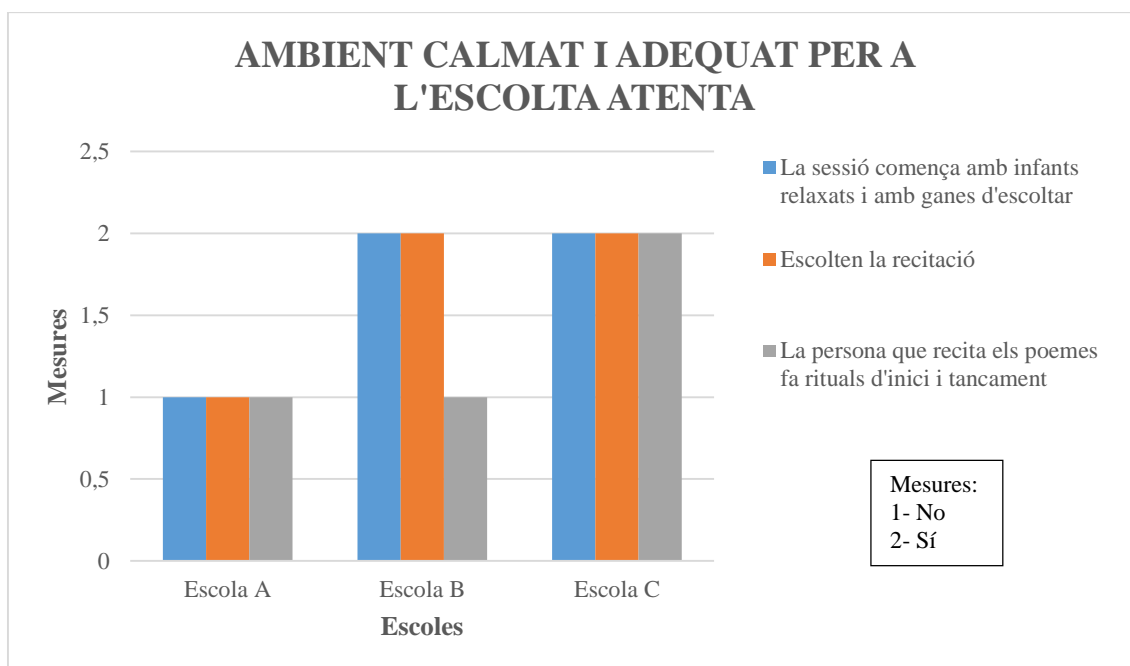
Pel que fa al confort material, veiem que en cap de les tres escoles els infants estan asseguts correctament, ja que tant en l'escola A com en l'escola B els alumnes s'asseuen en cadires, però varis d'ells seuen amb els peus sota el cul. A l'escola C els infants s'asseuen a terra sobre pufs i coixinets, però aquests quan els alumnes es mouen, encara que sigui mínimament, provoquen soroll que dificulta l'escolta activa dels oients. Centelles (2004) afirma que és importantíssim que els alumnes estiguin asseguts correctament i que la millor forma de fer-ho és en cadires còmodes, apropiades i baixes que els permetin tocar de peus a terra, i situats en semicercle fent que tots puguin veure a la persona que recita.

Si observem el fet que els alumnes estiguin asseguts situats en forma de semicercle, veiem que aquest requisit es compleix en totes i cada una d'elles, tot i que a les escoles A i B hi ha dues fileres de manera que els que s'asseuen a segona fila no tenen tanta bona visibilitat. Es detecta que en una de les escoles, a l'escola B, aquest fet condiciona que tothom vegi a la persona que recita/llegeix.

També, es detecta que a les escoles B i C la persona que llegeix o recita els poemes controla l'auditori, però pel que fa a l'escola A no és així, ja que la majoria d'infants, molts d'ells com que tenen altres infants situats davant seu i no veuen la persona que recita, no presten l'atenció necessària per poder seguir l'activitat. Tal com exposen Amat

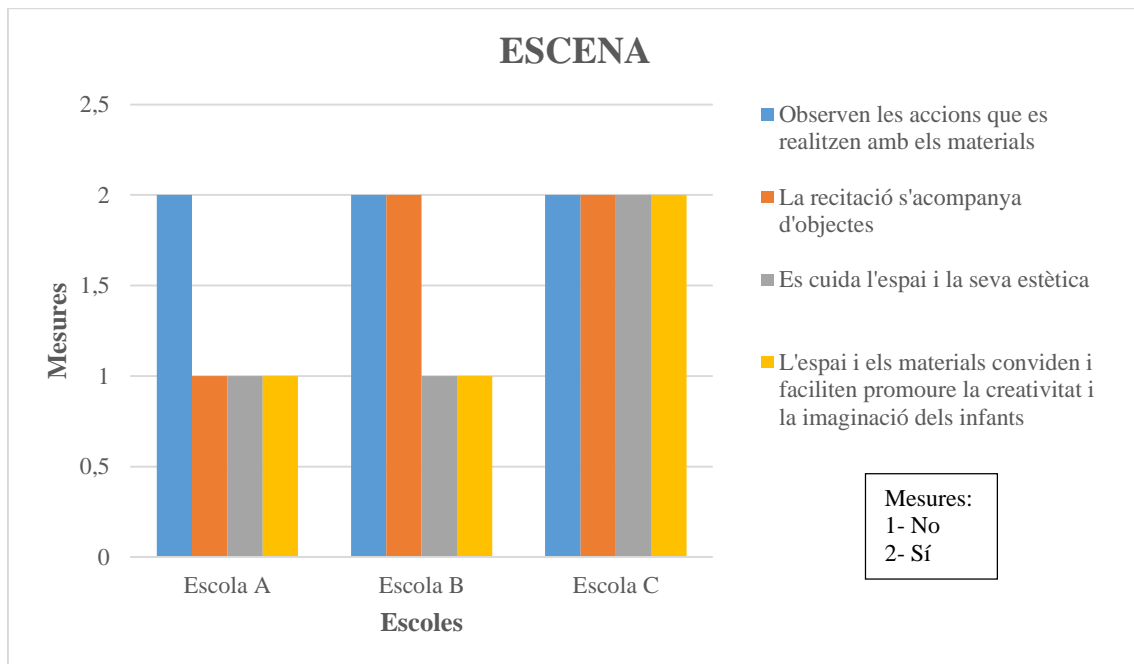
i Bernal (2020) és molt important que els alumnes puguin gaudir de tota l'experiència poètica tot escoltant la recitació amb atenció per tal que puguin observar tot allò que va succeint i, al final de l'activitat, puguin compartir tot allò que els ha provocat cada poema.

5.2.2. Ambient calmat i adequat per a l'escolta atenta

Pel que fa a un ambient calmat i adequat per a l'escolta atenta veiem molta diferència entre les tres escoles: L'escola A inicia la lectura del poema quan la majoria dels infants no escolten perquè estan molt moguts, de manera que aquesta escola no compleix cap ítem per tal d'afavorir el silenci, aspecte el qual Centelles (2004) assegura que és importantíssim perquè és primordial que la sessió comenci amb els infants relaxats, tranquils i amb ganes d'escoltar. L'escola C compleix amb tots els ítems marcats, i, val a destacar, que té molt en compte el primer moment i l'últim de l'activitat, ja que es realitza un ritual d'inici i de tancament de l'activitat a partir d'un pal de pluja. I, finalment, l'escola B és la que es troba entre les dues posicions de manera que la sessió comença amb els infants relaxats i amb ganes d'escoltar i mantenen l'atenció activa durant tota l'activitat, tot i que l'activitat no comença ni acaba a partir de cap mena de ritual. Val a dir també que els infants reciten el poema al mateix moment que la mestra i això dificulta una mica l'escolta, ja que hi ha infants que no el tenen del tot memoritzat.

5.2.3. Escena

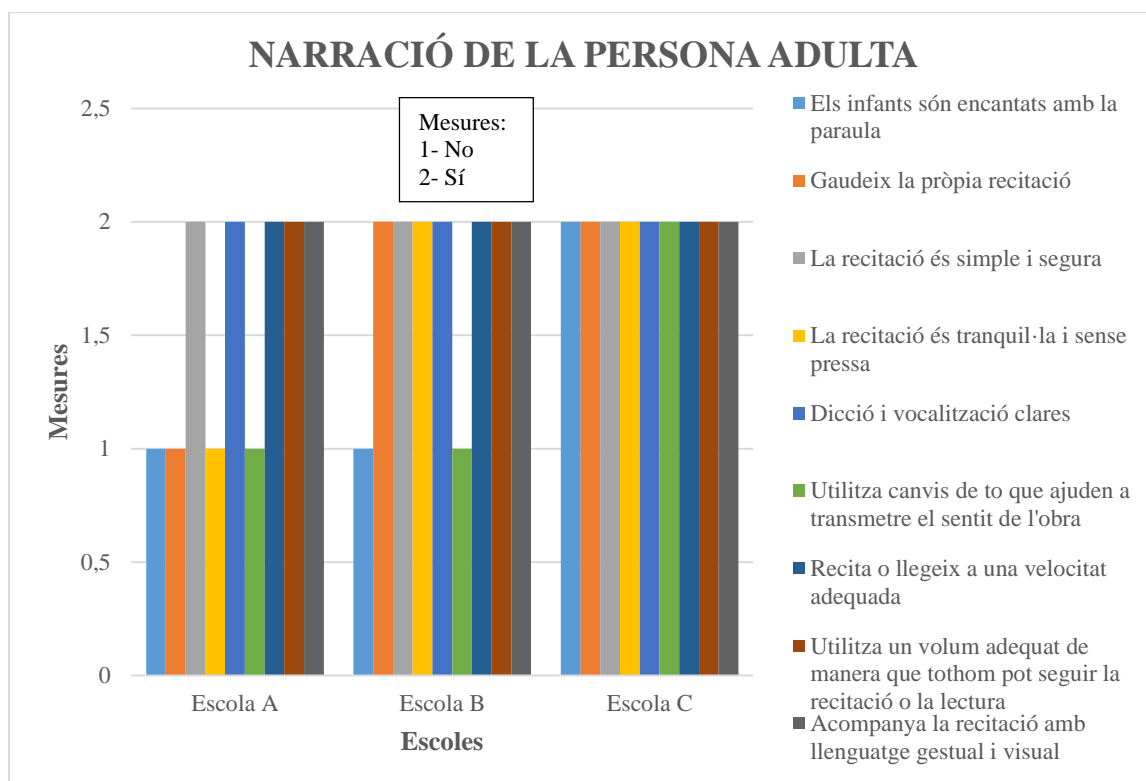

Pel que fa a l'escena, s'observa una tendència molt clara a les tres escoles pel que fa als infants a seguir les accions que realitza la persona adulta durant la recitació o lectura de poesia. Així i tot, la forma de fer-ho en cada escola és molt diferent, ja que a l'escola A la mestra no acompanya la recitació d'objectes, sinó que du a terme moviments gestuals amb les mans i els braços sense cap mena d'objecte ni material, a l'escola B la mestra acompanya la recitació amb imatges de cada moment significatiu del poema i a l'escola C es mostra un gran ventall d'objectes que acompanyen la recitació on la majoria d'ells són objectes naturals o objectes que es manipulen durant la recitació com per exemple un full blanc on hi ha imprès un dibuix d'un vaixell i mentre la mestra recita el poema va pintant l'aigua del mar amb un pinzell i pintura de color blau. Val a dir que Centelles (2004) menciona que és molt interessant la funció dels objectes, ja que és una funció simbòlica que ajuda als infants a fer-se una representació mental de la recitació de cada poema. Amat i Camps (2021) afegixen i defensen que és interessant que hi hagi objectes variats amb la funcionalitat d'acompanyar cada poema de manera que n'hi hagi de més realistes i de més simbòlics. És primordial destacar que la funció dels objectes sempre és d'acompanyar el poema, i no de suplir-lo.

Si observem si es cuida de l'espai i de la seva estètica i si l'espai i els materials conviden i faciliten promoure la creativitat i la imaginació dels infants veiem que només es

compleix a l'escola C, ja que tant l'escola A com l'escola B duen a terme l'activitat a la mateixa zona que el bon dia sense desallotjar l'espai ni tampoc tenint en compte tots els estímuls que hi ha al voltant.

5.2.4. Narració de la persona adulta

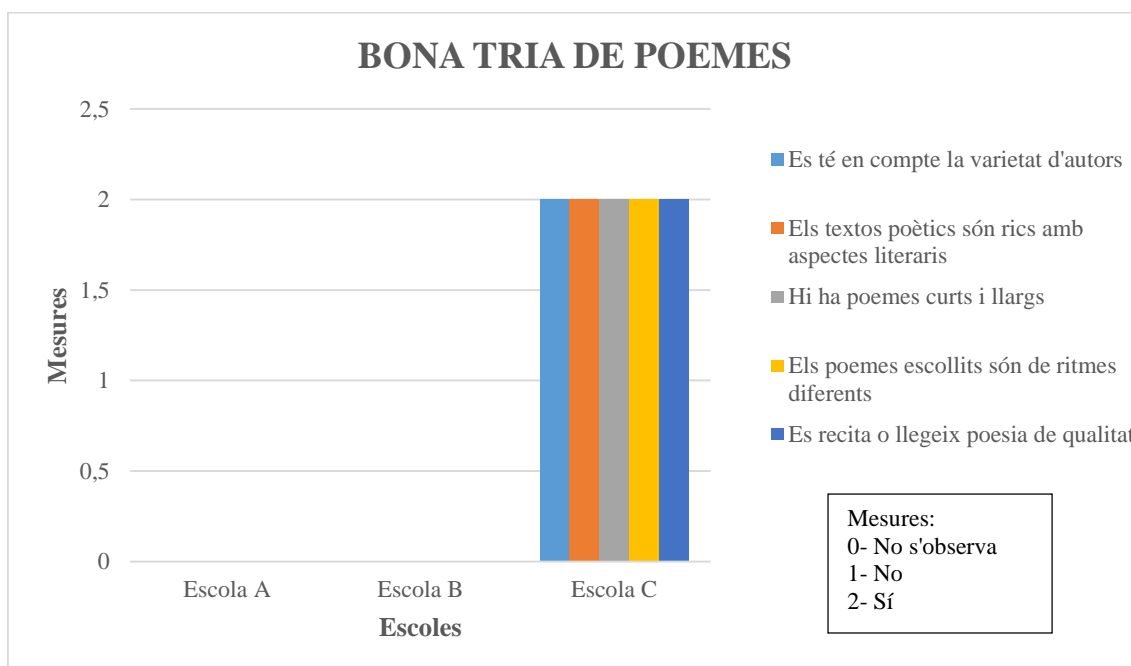

Pel que fa a la narració de la persona adulta s'observa que l'escola C compleix amb tots els ítems que s'esmenten mentre que a l'escola A i l'escola B hi ha alguns ítems que no es compleixen. A l'escola A es detecta que la mestra no gaudeix de la pròpia recitació perquè recita el poema de memòria amb pressa sense utilitzar canvis de to que ajuden a transmetre el sentit del poema i això fa que els infants no siguin encantats amb la paraula. Així doncs, és molt important recitar tranquil·lament i sense pressa gaudint de la recitació, ja que com esmenta Soriano (1975) citat per Centelles (2004) "Narrar és viure una història i fer-la viure". Tot i això, val a dir que la mestra fa ús de moviments gestuals, a partir dels braços i les mans, que complementen els versos del poema i que, segons Esteve, Igualada i Prieto (2019), és una part molt rellevant de l'acte comunicatiu, ja que el llenguatge oral hauria d'anar sempre acompanyat del llenguatge visual a partir d'expressions facials i gestos rítmics amb les mans i moviments del cap que donen èmfasi i focalitzen, en aquest

cas, la recitació. A l'escola B la mestra fa lectura del poema i els infants segueixen la lectura tot escoltant amb atenció, però no queden encantats amb la paraula, ja que hi ha instants en què la mestra intenta dir parts del poema de memòria i com que canvia alguna paraula com per exemple “refredats” per “constipats”, provoca que alguns infants es perdin i s'emboquin durant la lectura.

També, val a dir que només en un dels casos, l'escola C, fa servir canvis de to durant la narració, aspecte el qual Esteve, Igualada i Prieto (2019) asseguren que són elementals a partir de pujades i baixades en moments concrets de cada poema, juntament amb una dicció clara basada en els silencis, per tal de captar l'atenció plena dels infants i, per tant, poder-los encantar amb la paraula.

5.2.5. Bona tria de poemes

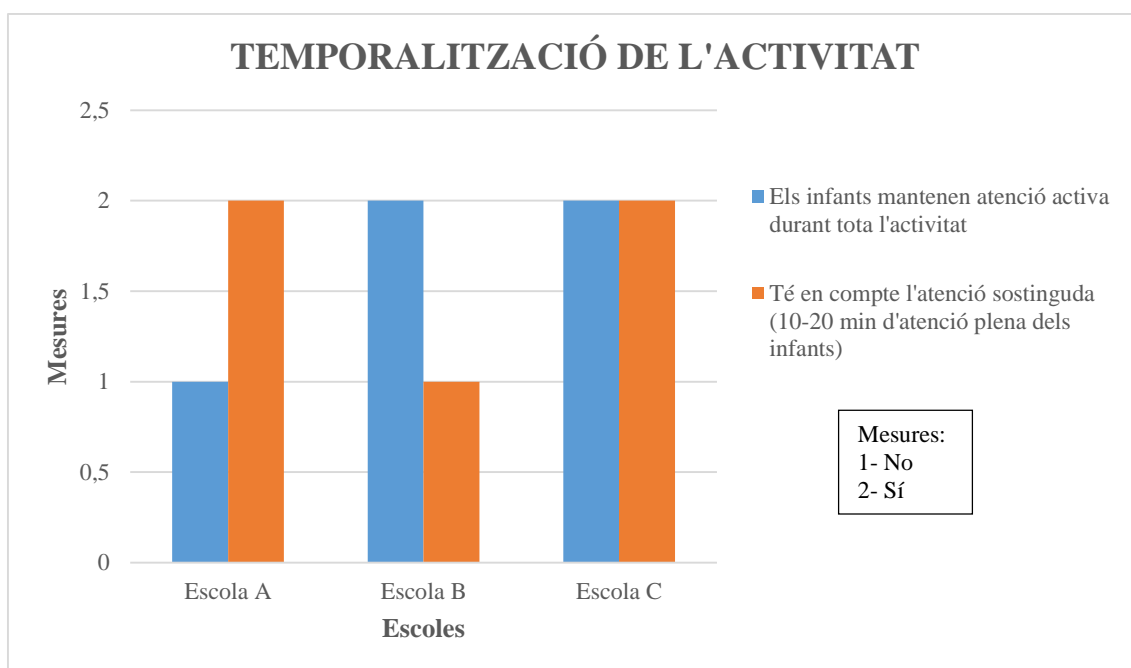
Pel que fa a la bona tria de poemes només s'observa a una sola escola, l'escola C.

Val a dir que s'han avaluat les escoles A i B amb la mínima puntuació donat que a les dues escoles només es va realitzar un poema i, no és que aquest poema no sigui de qualitat, sinó que no s'ha considerat adient avaluar aquest ítem pel fet que fa anys que realitzen aquest poema i no afegixen textos poètics nous als quals ja tenen pactats de fa uns quants anys. D'aquesta manera, els poemes es tracten seguint la tradició del que s'ha fet sempre

a l'aula i acaben tractant els poemes per tradició d'aula i per estacions de l'any. També, es considera interessant deixar constància que a les dues escoles es va tractar el mateix poema: *L'hivern* de F. Bofill, A. Puig i F. Serrat.

Pel que fa a l'escola C, s'hi van recitar cinc poemes sota la temàtica del mar. Els poemes que es van recitar van ser: *Vistes al mar* de Joan Maragall; *Les gavines* de Marc Granell; *Mare, si fos mariner* de Miquel Martí i Pol; *La balena* de Ricard Bonmatí i *El pop* d'Enric Larreula. En aquests textos poètics es detecta que hi ha gran varietat d'autoria, poemes rics en aspectes literaris i poemes curts i d'altres de més llargs comptant amb ritmes diferents, ja que cada poema escollit és d'un autor diferent i s'utilitzen figures retòriques diverses en la majoria dels poemes. Així doncs, es pot mencionar que a l'escola C es va recitar de poesia de qualitat.

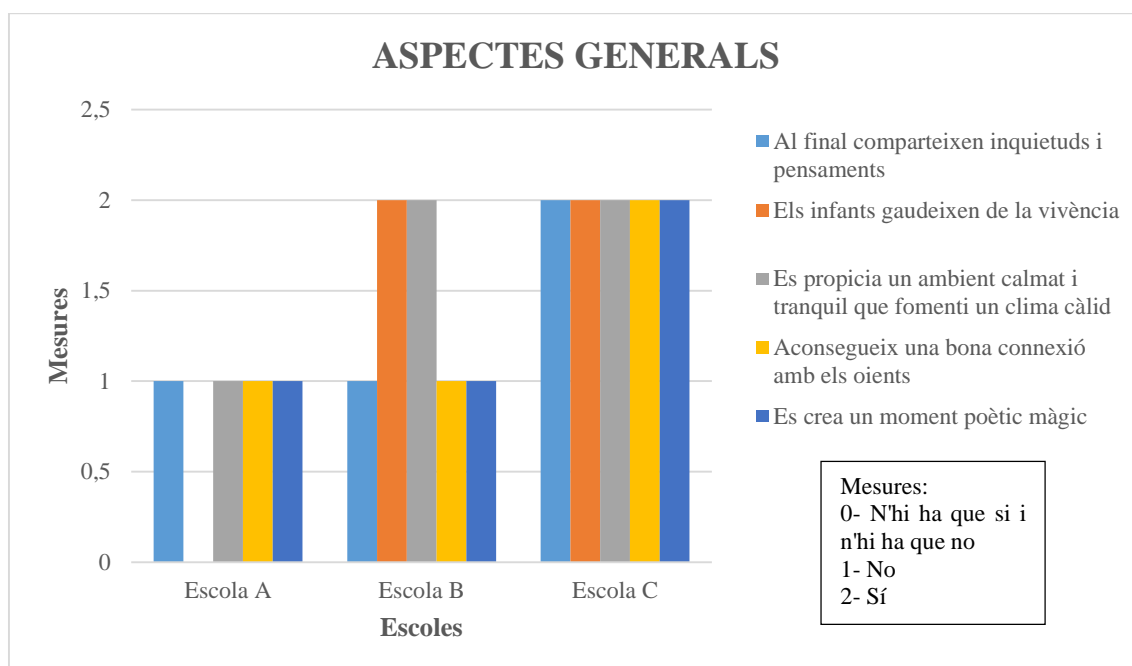
5.2.6. Temporalització de l'activitat

Pel que fa a la temporalització de l'activitat es detecten resultats varis en cada cas. A l'escola A els infants no són capaços de mantenir l'atenció activa durant tota l'activitat tot i tenir-se en compte l'atenció sostinguda dels infants (10-20 minuts d'atenció plena). A l'escola B, contràriament a l'escola anterior, els infants sí que són capaços de mantenir l'atenció activa durant tota l'activitat, però la mestra no té en compte l'atenció sostinguda

de l'activitat, ja que l'activitat té una durada d'uns 35 minuts aproximadament. A l'escola C la mestra té en compte l'atenció sostinguda dels alumnes i la majoria dels infants són capaços de mantenir l'atenció activa durant tota l'activitat tret de dos o tres que als últims minuts els decau l'atenció.⁵

5.2.7. Aspectes generals

Pel que fa als aspectes generals que no s'han pogut incloure en cap dels blocs anteriors veiem que tant a l'escola B com a l'escola C es propicia un ambient calmat i tranquil que fomenti un clima càlid per dur a terme la vivència poètica i en les dues escoles es detecta que els infants gaudeixen de la vivència. Val a dir que només a l'escola C s'observa que s'aconsegueix una bona connexió amb els oients durant la recitació i que al final de l'activitat comparteixen inquietuds i pensaments que ajuden al fet que es gaudeixi l'activitat creant un moment poètic màgic. Cal esmentar que a l'escola A no s'ha pogut anotar si els infants gaudien de la vivència, ja que n'hi havia molts que sí, però també n'hi

⁵ També, és interessant destacar que s'ha realitzat la recerca en tres escoles per falta de concordança pel que fa a disponibilitat horària amb les escoles perquè moltes d'elles no realitzaven poesia fins a Sant Jordi, la qual cosa emfatitza que hi ha escoles que tenen vinculada la idea de tractar amb la poesia només amb determinades festivitats o mesos de l'any com per exemple Sant Jordi i Nadal o bé en èpoques estacionals ja preestablertes des de fa anys. (vegeu limitacions de la recerca a l'apartat núm. 7)

havia molts que no fent així impossible una decantació a l'hora de deixar-ho anotat a la graella d'observació.

També considero rellevant esmentar si després de la lectura o recitació de poesia els infants havien de dur a terme alguna activitat concreta ambientada en l'activitat anterior, ja que el tipus de proposta posterior mostra l'enfocament de la poesia per part de l'escola i de la mestra fet que pot donar pas als infants a entendre que és més important l'activitat de després en comptes de l'activitat de gaudi de la poesia. Pel que fa a l'escola A, després de la recitació del poema de l'hivern van anar a assentar-se a la zona de taules i cadires i la mestra els va repartir una fitxa on hi havia escrit el poema amb diversos buits on, entre tots, van anar escrivint les paraules que faltaven al poema que havien escoltat anteriorment. L'escola B, després de la lectura del poema de l'hivern, per part de la mestra, acompanyada d'imatges de cada moment significatiu del poema van anar sortint infants per parelles davant de la resta d'alumnes de l'aula a recitar el text poètic que havien estat treballant amb anterioritat. Pel que fa a l'escola C, després de la recitació de poesia sota la temàtica del mar per part de la mestra no van fer cap activitat concreta a part de posar en comú, a partir d'una conversa a tall de tancament, aspectes al voltant de l'activitat duta a terme com per exemple quin poema els havia agradat més o quin menys, què han entès, o bé si volien tornar a escoltar un poema concret una vegada més.

Així doncs, l'escola C fa una proposta de conversa, de reflexió, de posar paraules a la vivència, de posar-la en comú de manera lliure, etc., mentre que l'escola A i l'escola B opten per realitzar propostes basades en fer una producció que la persona adulta pugui valorar i, inclús avaluar com per exemple una fitxa d'omplir buits, recitar el mateix poema on els infants intenten reproduir el mateix que han escoltat. Per tant, val a dir que, després de l'experiència poètica, a l'escola C realitzen una proposta d'activitat enfocada al gaudi i a l'expressió lliure de què han sentit durant aquesta estona i a les escoles A i B realitzen unes propostes molt tancades on el seu enfoc és totalment acadèmic en quant a adquisició de coneixements marcats per una avaluació.

6. Conclusions de la investigació

En aquest apartat s'hi exposen les conclusions extretes de la present recerca sobre com es viu la poesia infantil a tres escoles d'Osona. Així doncs, es conclou la recerca tot analitzant el grau d'assoliment dels objectius i responent a la pregunta de recerca formulats com a punt d'inici de la investigació.

La pregunta que va ser el punt d'inici de la recerca és la següent: *Quin és l'estat actual de la poesia a les aules d'infantil? I, concretament, en tres aules d'educació infantil (3-5)?* Per poder respondre aquesta pregunta ha estat indispensable poder accedir a tres escoles de la Vall del Ges, a les quals dono les gràcies per obrir-me les seves portes, per poder entrevistar una docent de cada escola i observar una proposta de recitació i lectura de poesia, també en cada una d'elles.

La resposta a la pregunta de recerca és que l'estat de la poesia a les aules d'educació infantil analitzades és molt variat, tot i que es detecta un cert estancament centrat en la tradició d'any enrere tractant la poesia per les diferents èpoques estacionals de l'any a partir de textos poètics segons el cicle escolar acordats amb la resta de comunitat de l'escola. Així i tot, val a dir que no s'observa reticència al canvi, ja que les mestres manifesten falta de coneixement i formació davant d'aquest gènere literari, cosa que si es portés a terme podria marcar un canvi notable en la forma de tractar la poesia, de la mateixa manera que s'ha observat aquest canvi a l'escola on les mestres han estat formades en aquesta temàtica durant els últims anys.

Pel que fa als objectius de la recerca, es pot afirmar que s'han complert tots els objectius plantejats a l'inici de la investigació. Per tal d'argumentar de manera més precisa i detallada aquesta idea, a continuació es desenvolupen un seguit de conclusions vinculades als objectius de la recerca.

- Respecte als objectius generals, *Conèixer quines són les aportacions pedagògiques de la literatura i, en concret, de la poesia als infants del segon cicle d'Educació Infantil i Explorar quines experiències poètiques es produeixen a tres escoles de la Vall del Ges i detectar possibles relacions entre les qüestions teòriques sobre el tema i les pràctiques analitzades*

Recuperant el que afirmen els estudis recollits al marc teòric, és molt important que els infants tinguin contacte amb la literatura des dels primers moments de la seva existència, ja que, Roig (s.d.) esmenta que hi ha estudis que demostren la importància de la presència de la literatura en les edats més primerenques per al desenvolupament integral dels nens i Colomer (1999) reforça que la literatura els ofereix l'oportunitat de construir el seu imaginari col·lectiu, la possibilitat de conèixer i aprendre diferents models narratius i poètics, i els és una eina imprescindible pel procés de socialització. Així i tot, a partir de les entrevistes, s'observa que les docents entrevistades també recalquen aquesta importància de la literatura en la vida dels infants, tot i que se centren molt en la rellevància per aspectes lingüístics com són el vocabulari i l'expressió. També, es mostra una certa preocupació per la pèrdua de la literatura infantil de transmissió oral on exposen "transmetre literatura vol dir dedicar-hi molt temps" i la societat d'avui en dia és una societat canviant on no es disposa de gaire temps lliure. Actualment, molta de la literatura de transmissió oral ha quedat suplantada per la tecnologia. (vegeu apartat 5.1.1 – b i 5.1.2 per l'anàlisi de les entrevistes o apartat de l'annex 3.1 pel buidatge de les entrevistes)

Un altre aspecte rellevant, i que s'ha vist remarcat a les entrevistes, és la importància de la poesia perquè és atractiva pels infants i, a més, els aporta nombrosos beneficis tot i que dos dels tres equips docents entrevistats reconeixen que coneixen més narrativa i que usen més contes. Així doncs, Morón (2010) afirma que les aules d'Educació Infantil han de ser espais que assegurin el contacte viu i plaent entre infants i llibres, amb produccions de literatura oral per tal d'anar-la recuperant de mica en mica.

- Pel que fa al primer objectiu específic, *Observar la posada en pràctica de diverses vivències poètiques per tal d'analitzar si comparteixen la mateixa visió amb els especialistes que parlen sobre el tema.*

Recuperant la idea esmentada en línies superiors, Amat & Bernal (2020) esmenten que la poesia és un gènere literari que ha d'estar molt lligat a l'escola perquè els infants hi connecten amb molta facilitat i els és un gènere molt atractiu per la seva sonoritat i musicalitat i pel joc que ofereixen les paraules que la formen. Així doncs, és molt important que els infants escoltin poesia de forma habitual i no només en celebracions vinculades a determinades festivitats o mesos de l'any com per exemple Nadal, Sant Jordi i les diferents estacions de l'any.

Es constata que com més semblances hi ha entre les pràctiques analitzades i les qüestions teòriques que tracten els especialistes, la posada en escena de la docent és més elaborada i de més qualitat, aspecte que promou que els infants gaudeixin, a un nivell més elevat, de les propostes de recitació. Així i tot, s'ha observat que en dues de les tres escoles hi ha més distància entre el que diuen els especialistes i el que realment porten a terme, ja que s'ha observat que realitzaven poesia sota el típic i tòpic social tractant-la a les celebracions del curs de l'any: Nadal i les estacions de l'any.

- Pel que fa al segon i tercer objectius específics, *Detectar les dificultats de les mestres a l'hora d'oferir experiències poètiques als infants* i *Detectar si les mestres que ofereixen experiències poètiques comparteixen similituds constants al voltant de la literatura i/o la poesia*.

Concretament, s'ha detectat que en dues de les tres escoles analitzades, les mateixes que es troben estancades sota el paraigües del típic i tòpic social tractant la poesia per celebracions del curs, les mestres no tenien gaire coneixement ni formació sobre poesia i a causa d'això feien servir poemes estacionals ja estipulats d'anys enrere i no hi havia una renovació constant dels textos poètics. Així i tot, a l'escola restant sí que havien rebut formació sobre literatura i poesia durant els últims anys i això els ha facilitat saber com escollir i proporcionar diversos textos poètics als infants. Gràcies a aquesta formació, a partir de l'entrevista, les docents afirmaven que han après a tractar la literatura i, sobretot, la poesia d'una altra manera més cuidada i no només per estacions de l'any.

D'aquesta manera, veiem que hi ha una manca important pel que fa a coneixement i formació, tot i que els teòrics, com Pérez (2011), esmenten que és fonamental tenir en compte la qualitat literària dels docents a l'hora de tractar la poesia a les aules, ja que topar amb mestres que no donen el valor que li pertoca suposa apartar a l'alumnat d'aquesta. Així doncs, recuperant l'esmentat al marc teòric, és primordial que els docents es converteixin en els principals acompanyants dels alumnes cap al gust i gaudi de la poesia reconeixent el seu valor i desenvolupant un gust crític cap a la mateixa.

- A tall de conclusió i lligant-ho amb l'últim objectiu específic, *Explorar quins poden ser els elements que cal tenir en compte a l'hora de dur a terme experiències poètiques de qualitat amb infants entre tres i cinc anys*.

Val a dir que després d'analitzar els resultats obtinguts es pot afirmar que, tot i que la poesia es rep de forma diferent a l'interior de cada persona, afavoriríem una experiència poètica de qualitat potenciant que els infants gaudeixin de l'activitat i, per tant, es pugui crear un moment màgic si es té en compte a) el confort material dels infants i es cuida l'estètica de l'espai; b) es comença l'activitat de poesia amb un ambient calmat i relaxat comptant amb objectes que acompanyin la recitació i es fa una planificació temporal acurada per fomentar l'atenció sostinguda dels infants; c) els docents reben coneixement literari periòdic sobre gèneres literaris per poder fer una tria de poemes adient que no sigui fix i d) es cuida la narració de la persona adulta per tal de disposar d'una bona dicció.

7. Limitacions de la recerca i futures línies d'investigació

Al llarg de la realització d'aquest treball s'ha topat amb algunes limitacions.

La primera limitació ha estat el de trobar escoles i docents que estiguessin disposades a explicar-me la seva visió i que pogués observar la seva posada en escena d'un moment de lectura o recitació de poesia perquè actualment els centres escolars estan saturats pel que fa a formacions proporcionades pel departament d'Educació i, també, per falta de concordança de disponibilitat horària amb les escoles perquè no realitzaven poesia fins Sant Jordi, la qual cosa no m'hagués deixat complir amb els terminis de la investigació.

Una altra limitació ha estat la falta de coneixement i formació per part de les mestres sobre poesia, per la qual cosa considero que seria rellevant elaborar una base de dades amb la informació imprescindible a l'hora de saber com tractar la poesia amb els infants per tal que la puguin gaudir, de la mateixa manera que gaudeixen les històries dels contes. Aquest seria un primer pas per resoldre la falta i necessitat de coneixement que ha quedat evidenciada al llarg de la recerca.

Respecte a alguna perspectiva de futur que es podria derivar d'aquesta investigació podria ser fer extensiva aquesta recerca a partir d'entrevistar i observar a tants centres d'Educació Infantil com sigui possible per tal d'obtenir una anàlisi global. També, una altra perspectiva de futur podria ser fer comparativa de com i quan es tracta la poesia al primer i segon cicle d'Educació Infantil (llars d'infants o escoles bressol i a aules 3-5 d'escoles), fent així visible si hi ha diferenciació de tracte que hi ha davant d'aquest gènere

literari entre aquests dos cicles tan propers. Aquest estudi encara es podria fer més extensiu analitzant el tractament de la poesia des del primer cicle d'infantil i tota la primària.

Aquesta recerca m'ha permès relacionar molts dels aprenentatges realitzats durant el grau de Mestre d'Educació Infantil, ja que un dels aspectes claus del present treball final de grau ha estat la literatura infantil. I, com s'ha treballat en diverses assignatures del grau, una mestra d'educació infantil té la funció de donar a conèixer els diferents gèneres literaris fomentant la creativitat i imaginació dels infants tot gaudint de cada experiència.

Com a futura mestra d'educació infantil, espero saber transmetre l'amor i el respecte cap a la literatura i, cap a la poesia tant com m'han ensenyat en les diferents assignatures del grau i gràcies al present treball final de grau.

8. Referències bibliogràfiques

- Amat, V. & Bernal, M. La poesia a l'escola. Vivències que deixen empremta. *Perspectiva Escolar*, 33-37. Recuperat de <https://www.rosasensat.org/revista/poesia-per-tot-num-410/monografic-la-poesia-a-lescola-vivencies-que-deixen-empremta/>
- Amat, V. & Camps, M. (2021). Tresors literaris al jardí: Connexions entre llibres, objectes i espais. *Infància: educar de 0 a 6 anys*, (241), 24-27.
- Badia, M. & Vidal, À. (2010). *TaT! Recull de moixaines, jocs i cançons per a infants*. (4a ed.). Arola editors
- Bigas, M. (1996). La importancia del lenguaje oral en educación infantil. *Revista de aula de Innovación Educativa*, 46, 1-4.
- Blaxter, L., Hugues, C., & Tight, M. (2008). *Cómo se investiga* (Vol. 20). Graó
- Centelles, J. “En aquell temps dels catorze vents... o per què les orenetes fan el niu al ràfec de les cases” dins *La biblioteca, el cor de l'escola*. Barcelona: Rosa Sensat, 2004, p. 53-76.
- Cerrillo, J. M. C. (2007). Antropología, relativismo cultural y principios. *Foro de Educación*, 5(9), 81-90. Recuperat de <http://forodeeducacion.com/ojs/index.php/fde/article/view/183>
- Cerrillo, P. (2014). Literatura infantil y juvenil para descubrir el mundo. *Fundación Botín*
- Colomer, T. (1999). Introducción a la literatura infantil i juvenil. Madrid: Síntesis Educación
- DECRET 21/2023, de 7 de febrer, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació infantil, Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya [DOGC], 8851, 9 de febrer de 2023 (Espanya)
<https://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/AppJava/PdfProviderServlet?versionId=1955221&type=01>

- Esteve, N., Igualada Pérez, A., & Prieto Vives, P. (2019). El gest com a facilitador i precursor del desenvolupament del llenguatge. *Llengua, Societat i Comunicació*. 2019; 17: 26-41. Recuperat de <https://repositori.upf.edu/handle/10230/44417>
- GrupIREF. (2020). *Què és el projecte Filosofia 3/18?*. Recuperat de <https://www.grupiref.org/filosofia-318/>
- Martín, Laia. «El plaer d'escoltar, la joia de dir. Entrevista al poeta Miquel Desclot». *Escola Catalana* [Barcelona], núm. 406 (gener 2004), p. 34-35.
- Morón, Mª Carme. (2010). Los beneficios de la literatura infantil. *Revista digital para profesionales de la enseñanza*, 6. Recuperat de <https://www.feandalucia.ccoo.es/andalucia/docu/p5sd7247.pdf>
- Navarro, M., Gustems, J. & Calderon, C. (2022). L'educació musical com a potenciadora de l'atenció en els infants. Una revisió bibliogràfica. *Temps d'Educació*, 62, 203-222. Recuperat de <https://scholar.archive.org/work/mabdoibc7zfdro5rcavnsn6ezu/access/wayback/http://www.publicacions.ub.edu/revistes/tempsDEducacio62/documentos/1796.pdf>
- Pérez, M. Á. (2011). Posturas y estrategias sobre la poesía en el aula. *Innovación y experiencias educativas*, 38, 1-8. Recuperat de https://archivos.csif.es/archivos/andalucia/ensenanza/revistas/csicsif/revista/pdf/Numero_38/MIGUEL_ANGEL_PEREZ_DAZA_02.pdf
- Prats, M. (2002). La poesia per a infants: Un gènere entre el folklore i l'obra d'autor. Dins T. Colomer (Ed.), *La literatura infantil i juvenil catalana: un segle de canvis* (1a ed., pp. 47-56). Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat Autònoma de Barcelona
- Prats, M. (2009). La poesia per a infants. Estat de la qüestió en llengua catalana. *Caplletra. Revista Internacional de Filologia*, (46), 149-182. Recuperat de <https://www.raco.cat/index.php/Caplletra/article/view/275914>
- Rodari, G. (2017). *Escola de fantasia: reflexions sobre educació per a mestres, pares i nens*. (1^a ed.). Blackie Books
- Roig, M. (s.d.). *La literatura en la primera infància: Orientacions generals. Nascuts per llegir*.

Roig, M. (2012). Projecte de promoció de la lectura per a la primera infància. *Nascuts per llegir*, 67, 13-16.

Sousa, S. (2008). Valores y formación en la literatura infantil y juvenil actual. *Espéculo: Revista de estudios literarios*, 39. Recuperat de <https://m.biblioteca.org.ar/libros/152522.pdf>

Tejo, H. (2005). Características de la poesía para niños. *Lima: Editorial Master Libros*.
Recuperat de https://www4.congreso.gob.pe/historico/cip/eventos/congreso/IICongreso/TALLERES/Taller_Heriberto_Tejo-OK.doc

UNIVERSITAT DE VIC
UNIVERSITAT CENTRAL
DE CATALUNYA

ANNEX

VIURE LA POESIA A L'EDUCACIÓ INFANTIL

Reflexions i recursos

Treball de Final de Grau de Mestra d'Educació Infantil en la Menció de
Cultura i Llenguatges de la Infantesa

Aina Colomer Solà

4t curs del grau de Mestra d'Educació Infantil

Tutora: Vanesa Amat Castells

FETEP (Facultat d'Educació, Traducció, Esports i Psicologia)

Universitat de Vic - Universitat Central de Catalunya

Vic, 10 de maig de 2022

1. Annex I – Model dels instruments de recerca

1.1. Model de la rúbrica d'observacions

FITXA D'OBSERVACIÓ DE VIVÈNCIES POÈTIQUES

Escola:

Grup classe:

Infants

Adults

		SÍ	NO	OBSERVACIONS
CONFORT MATERIAL	Asseguts correctament (en cadires tocant amb els peus al terra) o a terra (amb les cames creuades)			
	Situats en semicercle			
	Tothom pot veure la persona que llegeix/recita			
	La persona que recita els poemes controla l'auditori			
AMBIENT CALMAT I ADEQUAT PER A L'ESCOLTA ATENTA	La sessió comença amb infants relaxats i amb ganes d'escoltar			
	Escolten la recitació			
	La persona que recita els poemes fa rituals d'inici i tancament			

ESCENA	Observen les accions que es realitzen amb els materials			
	La recitació s'acompanya d'objectes			De quin tipus? Són de qualitat?
	Es cuida l'espai i la seva estètica			
	L'espai i els materials conviden i faciliten promoure la creativitat i la imaginació dels infants			
NARRACIÓ DE LA PERSONA ADULTA	Els infants són encantats amb la paraula			
	Gaudeix la pròpia recitació			
	La recitació és simple i segura			
	La recitació és tranquil·la i sense pressa			
	Dicció i vocalització clares			
	Utilitza canvis de to que ajuden a transmetre el			

	sentit de l'obra			
	Recita o llegeix a una velocitat adequada			
	Utilitza un volum adequat de manera que tothom pot seguir la recitació o la lectura			
	Acompanya la recitació amb llenguatge gestual i visual			
BONA TRIA DE POEMES	Es té en compte la varietat d'autors			
	Els textos poètics són rics amb aspectes literaris			
	Hi ha poemes curts i llargs			
	Els poemes recitats o llegits són de sonoritat diferent			
	Els poemes escollits són de ritmes diferents			
	Es recita o llegeix poesia de qualitat			
TEMPORALITZACIÓ DE L'ACTIVITAT	Els infants mantenen atenció activa			

	durant tota l'activitat			
	Tè en compte l'atenció sostinguda (10-20 min d'atenció plena dels infants)			Durada de l'activitat:
ASPECTES GENERALS	Al final comparteixen inquietuds i pensaments			
	Els infants gaudeixen de la vivència			
	Es propicia un ambient calmat i tranquil que fomenti un clima càlid			
	Aconsegueix una bona connexió amb els oients			
	Es crea un moment poètic màgic			

OBSERVACIONS VÀRIES:

1.2. Model del guió d'entrevistes

ENTREVISTA

Presentació de l'entrevista: Qui sóc i quin és l'objectiu de l'entrevista.

Edat:

Anys de docència:

Escola on treballa i grup que tutoritza:

1. És important apropar la literatura als infants en edats primerenques? Per què?
Quin tipus de literatura? A quines edats?
2. Els infants de la societat actual reben la mateixa literatura de transmissió oral que anys enrere? En cas que creguis que sí, quins creus que són els motius d'aquest canvi?
3. S'ha de recuperar aquesta tradició de transmissió oral? Per què? Com ho faries?
4. Quins gèneres literaris tracteu a l'aula? Amb quina freqüència?
5. La poesia és un gènere atractiu pels infants? Per què?
6. És interessant introduir la poesia a les aules d'educació infantil? Quins beneficis consideres que pot aportar?
7. Hi ha poesia per a infants i poesia per a adults de manera diferenciada? És necessària aquesta distinció?
8. La poesia infantil reuneix característiques específiques? Quines?
9. La formació literària dels docents interfereix en la decisió d'introduir o no aquest gènere a les aules? Per què?
10. Quins aspectes creus que són fonamentals per poder oferir experiències poètiques de qualitat als infants? (espai, materials, decorat, infants, narració, tria de poemes, temporalització, etc.)
11. Reciteu o llegiu poesia a l'aula? Per què?
 - Sí
 - Com a acord de claustre o per interès particular?
 - Mestres i infants?
 - De quina forma?
 - Amb quina freqüència?
 - Compartiu els poemes amb la resta de grups classe i famílies?
 - Reciten o llegeixen poesia a les altres aules d'educació infantil de l'escola? I les de primària?
 - Com feu la tria dels poemes i d'autors?
 - Com escolliu la temàtica dels poemes?
 - Quan es porten a terme les propostes de lectura o recitació?
 - Em podries dir algun llibre de poesia que tingueu a l'aula?
 - Recordes algun dels poemes que tracteu a l'aula? Me'l podries recitar?
 - Em podries dir alguna autora o autor de poesia que haguen treballat?

2. Annex II – Instruments de recerca

2.1. Observacions

2.1.1. Observació escola A

FITXA D'OBSERVACIÓ DE VIVÈNCIES POÈTIQUES					
Escola: <input type="text"/>					
Grup classe: IS → 23		☐ Infants	☐ Adults		
		SÍ	NO	OBSERVACIONS	
CONFORT MATERIAL	Asseguts correctament (en cadires tocant amb els peus al terra) o a terra (amb les cames creuades)		X	N'hi ha amb els peus sota el cul.	
	Situats en semicercle	X	X	Sí, però n'hi ha darrere a segona fila	
	Tothom pot veure la persona que llegeix/recita	X			
	La persona que recita els poemes controla l'auditori		X	No presten atenció.	
AMBIENT CALMAT I ADEQUAT PER A L'ESCOLTA ATENTA	La sessió comença amb infants relaxats i amb ganes d'escoltar		X	La majoria estan esbarats i no escolten.	
	Escolten la recitació		X		
	La persona que recita els poemes fa rituals d'inici i tancament		X		

ESCENA	Observen les accions que es realitzen amb els materials	X		Es realitzen accions amb les mans. (gestuals)
	La recitació s'acompanya d'objectes		X	De quin tipus? Són de qualitat?
	Es cuida l'espai i la seva estètica		X	Es porta a terme a l'aula (igual que el bon dia)
	L'espai i els materials conviden i faciliten promoure la creativitat i la imaginació dels infants		X	
NARRACIÓ DE LA PERSONA ADULTA	Els infants són encantats amb la paraula		X	
	Gaudeix la pròpia recitació		X	Recita per memorització (pròpia i pels infants).
	La recitació és simple i segura	X		
	La recitació és tranquil·la i sense pressa		X	
	Dicció i vocalització clares	X		Però tothom el diu alhora i si els infants no recorden el poema costa de seguir.
	Utilitza canvis de to que ajuden a transmetre el		X	

	sentit de l'obra			
	Recita o llegeix a una velocitat adequada	X		
	Utilitza un volum adequat de manera que tothom pot seguir la recitació o la lectura	X		Si, però tothom el recita alhora.
	Acompanya la recitació amb llenguatge gestual i visual	X		Gestual sí.
BONA TRIA DE POEMES	Es té en compte la varietat d'autors			No ho observem. Només es realitza un poema.
	Els textos poètics són rics amb aspectes literaris			Només 1 text poètic.
	Hi ha poemes curts i llargs			Només 1 text poètic.
	Els poemes recitats o llegits són de sonoritat diferent			"
	Els poemes escollits són de ritmes diferents			"
	Es recita o llegeix poesia de qualitat			"
TEMPORALITZACIÓ DE L'ACTIVITAT	Els infants mantenen atenció activa	X		N'hi ha que juguen amb les joguines de darrere.

	durant tota l'activitat			
	Té en compte l'atenció sostinguda (10-20 min d'atenció plena dels infants)	X		Durada de l'activitat: 10 minuts.
ASPECTES GENERALS	Al final comparteixen inquietuds i pensaments		X	
	Els infants gaudeixen de la vivència			N'hi ha de tots.
	Es propicia un ambient calmat i tranquil que fomenti un clima càlid		X	
	Aconsegueix una bona connexió amb els oients		X	
	Es crea un moment poètic màgic		X	

OBSERVACIONS VÀRIES:

Després de recitar una vegada el poema van la gitxa del poema de l'hivern, amb paraules buides. Cada un seu a la seva cadira i van seguint les persones que diu la mestra a escriure la paraula a la pissarra, perquè tothom la pugui copiar i escriure a la seva gitxa.

2.1.2. Observació escola B

FITXA D'OBSERVACIÓ DE VIVÈNCIES POÈTIQUES

Escola:

Grup classe: I4B Infants Adults

		SÍ	NO	OBSERVACIONS
CONFORT MATERIAL	Asseguts correctament (en cadires tocant amb els peus al terra) o a terra (amb les cames creuades)		X	N'hi ha amb els peus sota el cul, i d'altres darrere amb cadira.
	Situats en semicercle	X	X	fent dues giles en varies ocasions, els infants es van movent
	Tothom pot veure la persona que llegeix/recita		X	
	La persona que recita els poemes controla l'auditori	X		
AMBIENT CALMAT I ADEQUAT PER A L'ESCOLTA ATENTA	La sessió comença amb infants relaxats i amb ganes d'escoltar	X		
	Escolten la recitació	X		Reciten tots alhora, però els infants no se'ls saben gaire.
	La persona que recita els poemes fa rituals d'inici i tancament		X	

ESCENA	Observen les accions que es realitzen amb els materials	X	X	Segueixen la recitació a partir d'imatges de cada moment del poema.
	La recitació s'acompanya d'objectes	X		De quin tipus? Imatges de vans moments del poema. Són de qualitat? No
	Es cuida l'espai i la seva estètica	X		Es porta a terme a l'aula. (igual que el bon dia).
	L'espai i els materials conviden i faciliten promoure la creativitat i la imaginació dels infants	X	X	
NARRACIÓ DE LA PERSONA ADULTA	Els infants són encantats amb la paraula		X	Escullen amb atenció, però no queden encantats. Segueixen la lectura.
	Gaudeix la pròpia recitació	X	X	
	La recitació és simple i segura	X		
	La recitació és tranquil·la i sense pressa	X		El vocabulari no és del tot precís amb el poema. => Regredats (constipats)
	Dicció i vocalització clares	X		
	Utilitza canvis de to que ajuden a transmetre el		X	

	sentit de l'obra			
	Recita o llegeix a una velocitat adequada	X		
	Utilitza un volum adequat de manera que tothom pot seguir la recitació o la lectura	X		
	Acompanya la recitació amb llenguatge gestual i visual	X		Gestual + imatges de cada moment del poema.
BONA TRIA DE POEMES	Es té en compte la varietat d'autors		X	Només es realitza un poema.
	Els textos poètics són rics amb aspectes literaris		X	"
	Hi ha poemes curts i llargs		X	"
	Els poemes recitats o llegits són de sonoritat diferent		X	"
	Els poemes escollits són de ritmes diferents		X	"
	Es recita o llegeix poesia de qualitat			
TEMPORALITZACIÓ DE L'ACTIVITAT	Els infants mantenen atenció activa	X		

	durant tota l'activitat			
	Té en compte l'atenció sostinguda (10-20 min d'atenció plena dels infants)		X	Durada de l'activitat: 35 minuts aprox.
ASPECTES GENERALS	Al final comparteixen inquietuds i pensaments		X	
	Els infants gaudeixen de la vivència	X		
	Es propicia un ambient calmat i tranquil que fomenti un clima càlid	X	X	
	Aconsegueix una bona connexió amb els oients	X		X
	Es crea un moment poètic màgic	X		X

OBSERVACIONS VÀRIES: Ⓞ En ocasions la mestra s'equivoca dient el poema.

Després de fer el poema el tornen a fer a poc a poc per acompanyar d'imatges. Els infants són els encarregats d'ordenar-les.

Després busquen rimes, però costa molt. Va dient que costa molt i és molt difícil, però ho segueix gent.

A la pantalla ha posat l'escenari de gans expressament per dir-lo. Una vegada han fet l'ordenació i les rimes, els infants s'aixequen i fan estiraments perquè surti més la veu. Llavors el diuen (com si fos el típic poema de Nadal) acompanyat de moviments gestuals, però quan han acabat no saluden dient "Bon Nadal" sinó que diuen "Ave

2.1.3. Observació escola C

FITXA D'OBSERVACIÓ DE VIVÈNCIES POÈTIQUES

Escola:

Grup classe: I3, I4 : I5 barrejats. Infants Adults

		SÍ	NO	OBSERVACIONS
CONFORT MATERIAL	Asseguts correctament (en cadires tocant amb els peus al terra) o a terra (amb les cames creuades)		X	Asseguts sobre de pugs i/o roixines i quan es mouen els pugs provoquen una mica de soroll.
	Situats en semicercle	X		
	Tothom pot veure la persona que llegeix/recita	X		
	La persona que recita els poemes controla l'auditori	X		
AMBIENT CALMAT I ADEQUAT PER A L'ESCOLTA ATENTA	La sessió comença amb infants relaxats i amb ganes d'escoltar	X		
	Escolten la recitació	X		
	La persona que recita els poemes fa rituals d'inici i tancament	X		Ho fan a partir del pal de Pluja.

ESCENA	Observen les accions que es realitzen amb els materials	X		
	La recitació s'acompanya d'objectes	X		De quin tipus? Molts són amb objectes naturals, pintar un raixell al moment amb pintura Són de qualitat? Sí, són molt estètics i molt ben cuidats. Els objectes acompanyen.
	Es cuida l'espai i la seva estètica	X		
	L'espai i els materials conviden i faciliten promoure la creativitat i la imaginació dels infants	X		
NARRACIÓ DE LA PERSONA ADULTA	Els infants són encantats amb la paraula	X		
	Gaudeix la pròpia recitació	X		
	La recitació és simple i segura	X		
	La recitació és tranquil·la i sense pressa	X		
	Dicció i vocalització clares	X		
	Utilitza canvis de to que ajuden a transmetre el	X		

	sentit de l'obra			
	Recita o llegeix a una velocitat adequada	X		Recita
	Utilitza un volum adequat de manera que tothom pot seguir la recitació o la lectura	X		
	Acompanya la recitació amb llenguatge gestual i visual	X		Gesticula amb l'objecte.
BONA TRIA DE POEMES	Es té en compte la varietat d'autors	X		Es menciona el títol, però no l'autoria.
	Els textos poètics són rics amb aspectes literaris	X		
	Hi ha poemes curts i llargs	X	•	La majoria són gecs curts.
	Els poemes recitats o llegits són de sonoritat diferent	X		
	Els poemes escollits són de ritmes diferents	X		
	Es recita o llegeix poesia de qualitat	X		
TEMPORALITZACIÓ DE L'ACTIVITAT	Els infants mantenen atenció activa			

	durant tota l'activitat	X	La gran majoria sí. N'hi ha que cap al final de la sessió estan cansats.
	Té en compte l'atenció sostinguda (10-20 min d'atenció plena dels infants)	X	Durada de l'activitat: 20 minuts.
ASPECTES GENERALS	Al final comparteixen inquietuds i pensaments	X	
	Els infants gaudeixen de la vivència	X	
	Es propicia un ambient calmat i tranquil que fomenti un clima càlid	X	
	Aconsegueix una bona connexió amb els oients	X	
	Es crea un moment poètic màgic	X	

OBSERVACIONS VÀRIES:

Després de recitar 5 poemes ~~sota~~ sota la temàtica del mar, tanquen la sessió parlant de quin poema els ha agradat més o menys, els demana si en volen tornar a escoltar algun en concret. Llavors endrecen l'espai dels pugs i coixins i surten de l'espai donant per finalitzada l'activitat.

2.2. Entrevistes

2.2.1. Entrevista escola A

ENTREVISTA ESCOLA A

Edat: 55 anys

Anys de docència: 32 anys

Escola on treballa i grup que tutoritza: Escola A – I5

1. És important apropar la literatura als infants en edats primerenques? Per què? Quin tipus de literatura? A quines edats?

Sí, és bàsic des de ben petits, ben petits... des de llar d'infants. Sobretot la part dels contes i tot això ja és un inici de la literatura. També és important per l'expressió, pel vocabulari, etc. Nosaltres a infantil sobretot treballem els poemes. També fem dites dels mesos de l'any i llavors també fem molts contes de diferents tipologies.

2. Els infants de la societat actual reben la mateixa literatura de transmissió oral que anys enrere? En cas que creguis que sí, quins creus que són els motius d'aquest canvi?

Seguríssim que no perquè ara els nens a casa sí que segurament se'ls explica contes a casa, però també n'hi ha molts que no. Estan molt a les pantalles i sobretot mires coses que no són contes tradicionals i molts nens gairebé si no fos per l'escola potser no coneixerien els contes ni la literatura més tradicional. La majoria a casa estan tota l'estona davant de pantalles ja des de molt petits. Els canvis no sé a què són deguts... ara a la societat és molt visual tot, la gent va molt ocupada i mentre el nen està a l'ordinador o la tablet o el mòbil fent-ho ell sols no tens problemes amb la criatura i clar, quan has d'explicar un conte has de ser-hi tu i això vol temps.

3. S'ha de recuperar aquesta tradició de transmissió oral? Per què? Com ho faries?

Home jo crec que sí, jo crec que sí que és important recuperar tots aquests contes i d'altres, no cal els tradicionals. Ara en surten molts d'altres d'emocions, de coeducació i d'altres coses que són importants que els nens les vagin sentint i els coneguin i és important que se'ls hi expliquin, ja que a partir dels contes ells s'identifiquen i identifiquen les emocions i això fa que els visquin moltíssim. I també és important perquè és part de la cultura.

Ostres no ho sé com ho faria per recuperar aquesta tradició hahaha.

4. Quins gèneres literaris tracteu a l'aula? Amb quina freqüència?

Fem sobretot poemes, rodolins, endevinalles, embarbussaments, conte, llibre d'informació

si el projecte de l'aula ho demana, etc. També fem llistes, receptes de cuina, etc. intentem treballar diferents models lingüístics. Els poemes, els rodolins, les dites i les endevinalles els treballem amb molta freqüència i els contes també. La resta amb menys freqüència i de forma més esporàdica com per exemple les receptes que les fem amb la recepta de la mona de Pasqua.

5. La poesia és un gènere atractiu pels infants? Per què?

Sí, depèn de com els hi presentes sí. Aprenen tot el què és la rima, el so... se l'aprenen de memòria.

6. És interessant introduir la poesia a les aules d'educació infantil? Quins beneficis consideres que pot aportar?

Sí, jo crec que s'ha d'introduir com una cosa natural i com una cosa més, no com una cosa que ho veuen com un bolet, sinó com una cosa que treballen més i ells ja t'ho demanen. Per exemple quan fem el poema de la tardor ja dieu eh, que avui no repassem el poema de la tardor? I llavors amb el dibuix el treballen i l'aprenen. Igual amb el poema de l'hivern que diuen eh que no l'hem posat, que no l'hem dit. I quan el veuen allà penjat diuen eh què és això? Que és el poema? I ara que comencen a llegir ja intenten esbrinar-lo tots sols. Com a beneficis els ajuda molt a la part de dicció per dir el poema davant dels altres, per poder treballar les paraules i poder dir les lletres del seu nom... pots fer molt treball de transmissió oral rere d'un poema. També aprenen vocabulari nou i es molt important perquè molts nens necessiten vocabulari.

7. Hi ha poesia per a infants i poesia per a adults de manera diferenciada? És necessària aquesta distinció?

Suposo que depèn de la poesia, no? Hi ha poesies que potser sí que són més destinades a nens i d'altres que no estan destinades a cap públic en concret que puguin servir per tots. N'hi ha que potser sí que són més per adults perquè són més complicades i no les poden entendre i llavors potser sí que no cal fer-les perquè si no ho entenen tampoc no cal... Així que imagino que sí que hi ha distinció bàsicament per això que dic del vocabulari perquè els nens segons quines coses no les entenen i va bé que més o menys les paraules, els temes i les paraules estiguin al seu nivell.

8. La poesia infantil reuneix característiques específiques? Quines?

Hahahahahaha ai ara no ho sé... m'has deixat... hahahahahaha... no ho sé... potser la poesia infantil reuneix paraules més senzilles, frases més curtes, poemes més curts, temes que interessin més als nens com els animals, coses del temps, etc. tot de coses d'aquestes

que els hi cridin més l'atenció, coses més properes a ells.

9. La formació literària dels docents interfereix en la decisió d'introduir o no aquest gènere a les aules? Per què?

Suposo que sí, com moltes coses. Amb la formació que tens la pots [la poesia] treballar més o menys, o si t'agrada més o si t'agrada menys. Suposo que sí que influeix en la decisió de fer-ho més o menys.

10. Quins aspectes creus que són fonamentals per poder oferir experiències poètiques de qualitat als infants? (espai, materials, decorat, infants, narració, tria de poemes, temporalització, etc.)

Suposo que sí que hi ha aspectes fonamentals per poder oferir experiències de qualitat, però nosaltres ho fem tan bé com sabem. Nosaltres ho fem a la classe normal, però suposo que sí que hi poden haver-hi d'altres maneres com per exemple anar amb un espai més recollit, o tenir un espai on anar a fer poemes allà... Pot ser interessant tenir-ho sí, però nosaltres ho fem a la classe perquè a l'escola no ho tenim.

11. Reciteu o llegiu poesia a l'aula? Per què? En cas que sí...

- Com a acord de claustre o per interès particular?

Ho fem de la programació i dels continguts que tenim i d'acord de cicles i d'escola.

- Mestres i infants?

Tots.

- De quina forma?

Jo primer els recito el poema unes quantes vegades i llavors faig una frase i ells la repeteixen, i llavors ja fem tot un vers jo i llavors ells ho repeteixen. La primera vegada que els llegeixo el poema també parlem del vocabulari per si hi ha alguna paraula que no saben què vol dir i perquè entenguin el poema.

- Amb quina freqüència?

En fem un de cada estació de l'any, el de Nadal, la "mona" i potser algun poema més entre mig.

- Compartiu els poemes amb la resta de grups classe i famílies?

No, queda més a nivell d'aula.

- Reciten o llegeixen poesia a les altres aules d'educació infantil de l'escola? I les de primària?

El poema de Nadal sí que el compartim els uns i els altres, ja que aquest dona més de sí, però els altres queden més a nivell d'aula tot i que de vegades sí que venen els nens grans a recitar poemes a l'aula.

- **Com feu la tria dels poemes i d'autors?**

La tria de poemes ja els tenim força estipulats. A I3 en fem un, a I4 en fem un altre i a I5 un altre. I els contes i això els que anem tenint a la biblioteca que els anem renovant. Ara estem en aquest punt, d'anar renovant la biblioteca.

- **Com escolliu la temàtica dels poemes?**

Bàsicament és això que t'he anat dient, sobretot els poemes que fem són els de les estacions de l'any, el de Nadal i el de la mona de Pasqua i de vegades sí treballes algun projecte o alguna cosa en concret doncs potser algun poema. Per exemple si treballes les girafes, doncs busques un poema de la girafa. Relacionat normalment amb el que s'està treballant.

- **Quan es porten a terme les propostes de lectura o recitació?**

Sobretot en moments de rutines, però és molt esporàdic. Quan ens estem aprenent un poema el fem en moments de rutines.

- **Em podries dir algun llibre de poesia que tingueu a l'aula?**

No, a l'aula no n'hi tenim cap ara de poesia i a la biblioteca ara en aquests moments tampoc n'hi tenim de poesia infantil.

- **Recordes algun dels poemes que tracteu a l'aula? Me'l podries recitar?**

Sí, el poema que estem fent ara de l'hivern per exemple. "Ja arriba l'hivern, tot ell va vestit de neu i de glaç, de boira i de nit. Asseca les flors i el fred fa venir. El nas m'ha pintat de color de vi. Jo em poso l'abric i vaig ben tapat. No vull estemuts, no vull constipats."

- **Em podries dir alguna autora o autor de poesia que hagueu treballat?**

Bàsicament la Joana Raspall. Tots els poemes infantils bàsicament surten molts d'allà.

2.2.2. Entrevista escola B

ENTREVISTA ESCOLA B

Edat: 58 anys

Anys de docència: 30 anys

Escola on treballa i grup que tutoritza: Escola B – I4

1. És important apropar la literatura als infants en edats primerenques? Per què? Quin tipus de literatura? A quines edats?

Home sí, no? És una manera d'aprendre vocabulari, d'integrar-te a la cultura perquè són poemes i literatura que és del país i del poble, per aprendre a recitar, per la memòria dels infants, per la seva expressió i per moltes coses més. Jo crec que sobretot són importants els contes, els poemes i les endevinalles.

2. Els infants de la societat actual reben la mateixa literatura de transmissió oral que anys enrere? En cas que creguis que sí, quins creus que són els motius d'aquest canvi?

No, perquè jo diria que potser no se n'explica tanta literatura oral com abans. Crec que la societat és molt canviant i de vegades ens agrada anar canviant les coses perquè sí. Perquè de vegades sembla que allò antic no serveix i que hagi de quedar estancat.

3. S'ha de recuperar aquesta tradició de transmissió oral? Per què? Com ho faries?

Jo crec que la literatura que hem anat perdent s'ha de recuperar perquè si es deixa passar es va perdent la història. L'important és que els alumnes coneguin i escoltin diferents tipus de literatura i sàpiguen que hi ha varietat, perquè puguin saber el que els agrada i el que no.

4. Quins gèneres literaris tracteu a l'aula? Amb quina freqüència?

Intentem fer una mica de tot... no amb la mateixa freqüència, però una mica de tot. Fem contes de manera pactada cada setmana a més d'alguns extra i els poemes, les endevinalles, cançons, dites, etc. els fem més per estacions. De poemes sempre en feiem potser un per estació. Per aprendre poemes va bé fer servir la memòria. Una altra cosa és que ho facis i la mestra et renyi perquè no surt, però això és amb tot, i a més aprenen molt memoritzant. Una altra cosa és que de vegades els llegeixo com si els expliqués un conte. Si per

exemple parles del menjador i de què han menjat per dinar doncs pots agafar un poema d'en Miquel Martí i Pol que em sembla que era dels espaguetis. Però llavors no el treballes el poema, sinó que els llegeixes com si fos un conte i és només per escoltar. Em refereixo a que el poema pot sortir per un tema que treballes a classe que pots explicar d'uns germans que es barallen si hi ha hagut una situació de baralles a la classe. Llavors aquests poemes no són per treballar i aprendre, sinó que són per escoltar i gaudir.

Llavors també hi ha les endevinalles que també en solem fer quan fem un projecte, per Nadal amb una endevinalla de l'hivern o endevinalla de la tardor.

5. La poesia és un gènere atractiu pels infants? Per què?

Bueno, tot depèn de si nosaltres li posem aquesta part atractiva, perquè ells ja ho has vist, volen sortir a dir el poema i això és senyal que els ha agradat. Tot depèn, perquè si tot és clàssic i el treballes només per aprendre'l doncs bueno... però si busques vocabulari i fas un joc d'ordenar, etc. pot ser atractiu. Crec, però, que costa una mica més la poesia que el conte, o a mi almenys em costa més entrar-hi perquè no en conec gaire i l'has de treballar més perquè agradi. L'has de fer més teu.

6. És interessant introduir la poesia a les aules d'educació infantil? Quins beneficis consideres que pot aportar?

Jo crec que sí, beneficis n'aporta sempre. Tot gènere literari ajuda a la part de vocabulari perquè ja és un vocabulari més ric. Les rimes també, però costa buscar les rimes perquè un poema que rimi molt fàcilment potser és un poema fet més per nens. Hi ha beneficis a la part de memoritzar, a la part postural, a la part de representació quan et poses davant de tothom per dir el poema, etc.

7. Hi ha poesia per a infants i poesia per a adults de manera diferenciada? És necessària aquesta distinció?

Home, clar... els que tinc jo són molt petits de nens i potser necessites més uns poemes una mica buscats per nens que segons quins que siguin molt complicats i no els puguin entendre.

8. La poesia infantil reuneix característiques específiques? Quines?

Jo crec que el tema ha de ser més pròxim a ells, més vivencial. Com aquests que busquem

d'animals o bé de coses de les estacions. Jo tampoc en conec masses eh de poemes... reconec que tampoc en sé gaires, però han de ser amb un vocabulari més adequat per ells. A veure... sempre hi pot haver alguna paraula més complicada i que et serveix per introduir-la, però com ara amb aquest poema hi sortia la frase "vaig ben tapat" i han entès què volia dir "ben tapat", perquè molts deien ben abrigats.

9. La formació literària dels docents interfereix en la decisió d'introduir o no aquest gènere a les aules? Per què?

Home si, suposo que si. Jo per exemple reconec que la desconec molt la poesia... no és un gènere que el cultivi perquè no el llegeixo. Si en llegís potser en sabria molts més, però jo com que no en sé sempre he de buscar els poemes que em surten a l'ordinador a internet i més fàcilment faig servir per exemple els contes perquè en conec més.

10. Quins aspectes creus que són fonamentals per poder oferir experiències poètiques de qualitat als infants? (espai, materials, decorat, infants, narració, tria de poemes, temporalització, etc.)

Home clar, això sempre. Com més cuidat estigui més captes l'atenció dels infants, per exemple si apareix el poema escrit, si apareixen les fotos, etc. sempre agrada molt més. Els ulls són diferents si ho acompanyes d'alguna cosa.

11. Reciteu o llegiu poesia a l'aula? Per què? En cas que sí...

- Com a acord de claustre o per interès particular?

Em sembla que no hi ha cap acord de cicle ni de claustre per fer poesia a l'escola. Ja és el que hem fet sempre, cada estació un poema.

- Mestres i infants?

Sí, mestres i infants. Jo si els hi llegeixo llavors ells ja també el volen dir.

- De quina forma?

Normalment primer sempre presentem dient que aprendrem un poema. Després sempre els hi llegeixo perquè no me'ls sé pas de memòria al principi, i llavors fem conversa d'esbrinar de què deu parlar, unes miques de preguntes de quines paraules han collit, etc. Normalment en cullen poques i llavors els hi torno a llegir a veure si en senten alguna de

nova. Sempre ho solem fer a partir d'imatges que acompanyin el poema per ajudar-los a entendre'l. Llavors mica en mica els hi vaig llegint i el van sabent, tenen ganes de sortir a dir-lo de memòria davant de tots.

- **Amb quina freqüència?**

Fem poca poesia, no ho sé. Fem aquests de les estacions i després que surtin dos o tres poemes més.

- **Compartiu els poemes amb la resta de grups classe i famílies?**

No, queda a nivell d'aula. Ho havíem fet amb el poema de la tardor i fèiem que quan venien mares a tallar-nos castanyes per la castanyada, doncs aquell dia l'anàvem a dir a les mares i pares que venien. I llavors bueno, el poema de Nadal sí que el diuen a casa.

- **Reciten o llegeixen poesia a les altres aules d'educació infantil de l'escola? I les de primària?**

A infantil sí que en llegeixen de tan en tan de poesia, a primària no ho sé.

- **Com feu la tria dels poemes i d'autors?**

Mira... aquí n'hi ha uns estipulats per aula des de fa molts, molts anys. Això no vol dir que no se'n puguin fer uns altres eh. Hi ha vegades que s'han canviat i són poemes d'aquells de sempre i que són macos per vocabulari, rimes, etc doncs solen agradar. També si algú en sap algun doncs es canvien o s'introdueixen.

- **Com escolliu la temàtica dels poemes?**

Ho fem per estacions o per temes que es puguin treballar a l'aula. Tot depèn de si la mestra els coneix. Si els coneixes ja et surten i si algú coneix algun llibre de poesia doncs l'aprofitem i l'introduïm.

- **Quan es porten a terme les propostes de lectura o recitació?**

Ho fem segons el dia. Per introduir el poema sempre va millor als matins, perquè estan més tranquils. Però no tenim una franja estipulada per fer-ho. De vegades ho fem aquella estona just abans de marxar a casa i el diem un cop o dos, però per treballar-lo sempre ha de ser un moment que ells estiguin tranquils i disposats a fer-ho. No ho faràs per exemple després del pati, sinó una estona que estiguin més calmats.

- Em podries dir algun llibre de poesia que tingueu a l'aula?

Mh... no. Bueno, tinc uns llibres molt, molt vells al meu armari que em sembla que quan marxi jo d'aquesta escola doncs els tiraran a la paperera.

- Recordes algun dels poemes que tracteu a l'aula? Me'l podries recitar?

Bueno, el poema de Nadal. Uii... no hahaha ara mateix no me'n recordo hahaha és que la memòria em falla una mica eh hahaha ara no... no me'n recordo. Hauriem d'anar a buscar el full.

- Em podries dir alguna autora o autor de poesia que haguen treballat?

En Miquel Martí i Pol, la Lola Anglada em sembla que també n'ha fet, en (Francesc) Bofill que era el d'avui i ja està, ja t'he dit que la meva cultura de poesia era molt poca.

2.2.3. Entrevista escola C

ENTREVISTA ESCOLA C

Edat:

- Entrevistada 1 (E1): 55 anys
- Entrevistada 2 (E2): 57 anys
- Entrevistada 3 (E3): 42 anys
- Entrevistada 4 (E4): 55 anys

Anys de docència:

- Entrevistada 1 (E1): 33 anys
- Entrevistada 2 (E2): 26 anys
- Entrevistada 3 (E3): 21 anys
- Entrevistada 4 (E4): 33 anys

Escola on treballen i grup que tutoritzen: Escola C – Tutores d'I3, I4 i I5 i una mestra de reforç per tots els grups.

Iniciem l'entrevista amb E1, E2 i E3. E4 s'incorporarà més endavant

1. És important apropar la literatura als infants en edats primerenques? Per què? Quin tipus de literatura? A quines edats?

E1: Totalment, totalment! I tot tipus de literatura.

E3: Qualsevol tipus de literatura.

E1: Qualsevol tipus de literatura sempre que estigui cuidada amb coses, amb elements, amb situacions, etc. que siguin properes a ells.

E2: I és important des d'acabats de néixer. Una cantarella o una nana a la falda, etc. Fer falda ja és literatura popular i aleshores ja els hi fas "Arri, arri tatanet..." i és molt propera als infants.

E3: Sí! La literatura és important per moltíssimes coses... per tot. És important pel llenguatge oral, per l'expressió, pel vocabulari, per escoltar... la literatura els ajuda a conèixer i anar pel món.

E1: Dificilment hi ha edat a la literatura.

2. Els infants de la societat actual reben la mateixa literatura de transmissió oral que anys enrere? En cas que cregueu que sí, quins creieu que són els motius d'aquest canvi?

E3: No.

E2: No.

E1: No. Potser sí que en reben, però no de la mateixa manera que anys enrere, abans tenia molt més pes comparat amb ara.

E2: I potser tampoc la quantitat que es rebia abans, perquè abans sense tanta tecnologia era

més oral i propera. Hi era més present. Una raó per la qual abans n'hi havia més i ara ja no tanta jo crec que és per la quantitat de tecnologia que hi ha avui en dia.

E1: La literatura a les primeres edats és oral. És una transmissió molt gran. És molt important aquesta oralitat.

E2: Transmetre literatura oral vol dir dedicar-li molt temps. No val la pena dir mira, t'explicaré un conte abans d'anar a dormir ràpid. Cosetes d'aquestes així i també llavors obres de teatre que gràcies a déu sort que se'n van fent i es mantenen molt les obres de teatre i amb molta, molta qualitat, eh qualitat bona. I això també fa que es pugui anar mantenint, malgrat hi ha molta gent que també dedica moltes hores a esports. I una cosa no ha de treure l'altra eh, però clar... a vegades no tenim temps per fer les dues coses.

E1: La família i sobretot els avis eren molt importants per complementar amb els horaris dels pares i ajudaven a transmetre molt aquesta oralitat de la literatura perquè tenien molt més temps i tenen molta saviesa.

3. S'ha de recuperar aquesta tradició de transmissió oral? Per què? Com ho farieu?

E3: Oï tant que s'ha de recuperar! Nosaltres em sembla que ja ho fem, però és veritat que no tan com es devia fer anys enrere, perquè abans sempre es feia a partir de la història oral i escrita i ara potser quan estàs introduint un tema, de vegades parteixes d'un video, de vegades parteixes d'altres noves tecnologies o nous aspectes que has après fer-ne ús i no parteixes del propi conte.

E1: També és una altra forma de fer adonar als infants de tot allò que tenim al voltant. Com una persona que t'agafarà i et dibuixarà el paisatge amb tots els detalls, doncs la literatura ens ensenya a interpretar tot això. Clar, si arriba el punt en què els nens i les nenes ho veuen, quan veuen segons què ja els hi ve tota aquesta visió. I quan dones importància a la literatura sovint et ve tota sola i la vas introduint que ni te n'adones, et surt sol sense fer cap mena d'esforç.

4. Quins gèneres literaris tracteu a l'aula? Amb quina freqüència?

E3: Qualsevol.

E1: Endevinalles, poesia, contes, etc., una mica tots. Solem tractar tots els gèneres literaris amb freqüència. Cada setmana els infants tenen l'espai de petita biblioteca un dia a la tarda on es barregen I3, I4 i I5 i es creen grups multigran on anem a una aula que utilitzem per fer poesia, llegir contes, haikus, endevinalles... Sovint sortim a l'entorn de l'escola a explicar literatura.

5. La poesia és un gènere atractiu pels infants? Per què?

E1: Sí. Els agrada molt l'estona de petita biblioteca que és quan fem poesia. Els infants són conscients de quan i com es fa poesia a l'escola i estan sensibilitzats. Si els hi demanes saben que fem poesia a la petita biblioteca, de vegades quan passegem i fem sortides a l'entorn, etc. És molt bonic que s'adonin de quan fan poesia i que sàpiguen identificar si els agrada o no els agrada.

Abans anàvem "a saco" a dir o llegir el poema, a que el repetíssim els nens, a fer un paper del poema, etc., però mai havíem pensat a dir el poema perquè en gaudíssim ni demanar als infants què en pensaven d'aquell poema. Ens posàvem davant dels infants, el dèiem i prou... i ara ni ens passa pel cap de fer-ho d'aquesta manera! Vull dir que ja n'havíem fet eh de barbaritats... ja n'havíem fet.

E2: Bueno... tampoc una barbaritat... a veure... era una part d'un treball que ajudava a la memorització. A partir d'aquí no ens havíem parat a reflexionar amb res més, era el que fèiem i prou. La formació que vam fer de literatura ens va ajudar a poder-ho veure d'una forma diferent i poder connectar amb la poesia d'una altra forma que no fos només memoritzar.

6. És interessant introduir la poesia a les aules d'educació infantil? Quins beneficis considereu que pot aportar?

E1: Uf, uf... només la poesia? Mh... moltíssima riquesa de vocabulari.

E2: Una entonació i musicalitat de la parla. També unes pauses, un saber parlar, una organització i estructuració mental, etc.

E1: Això en quant a riquesa de vocabulari i de llenguatge que els hi aportes amb els nens i nenes eh. La nostra posada en escena davant dels infants porta moltes altres coses eh. Porta l'atenció, la concentració, una escolta activa, etc.

E1: Nosaltres per exemple hem observat de manera exagerada a partir de la formació que vam fer en literatura que el nen quan està davant d'un poema, sempre i quan se li presenti d'una determinada manera que li cridi l'atenció, se li desperten molts sentits. Si tu fas un poema o un conte que tracta de maduixes i el fas al costat dels maduixers de bosc, doncs se'ls hi desperten molts sentits que no se'ls hi desperten si el fas a l'aula tancada.

E2: De vegades és interessant explicar-los poesia amb imatges o amb objectes per cridar-los l'atenció, però de vegades també és interessant no fer-ho perquè puguin fer volar encara més la seva imaginació. També depèn molt de l'espai. Si és en un espai exterior és interessant que hi hagi algun objecte per focalitzar-los l'atenció, però en un espai tancat que no hi ha tanta estimuls de vegades doncs no cal.

7. Hi ha poesia per a infants i poesia per a adults de manera diferenciada? És necessària aquesta distinció?

E1: Si que cal una diferenciació perquè pots veure si un poema és difícil d'entendre i ja no els hi recitaràs o llegiràs sense un context, això per descomptat. Tu ja saps quin poema és més complicat i pots fer-ho de veure que entenem d'aquell poema i sempre posat en un context. Per tant, si que hi ha poesia que és més per nens i nenes i hi ha escriptors dedicats a poesia per nens i aquests hi tenen la mà trencada i són un èxit absolut. Aquests si que et pots atrevir a posar-los en qualsevol moment que segur que l'entenen. Hi ha paraules que també són complicades, però són experts. Si una persona és sensible ja entén i sap veure quin tipus de poemes ha de fer en cada moment perquè va lligat amb un context, no és una cosa solta. Tu normalment quan vas a escoltar alguna cosa ja hi vas preparat, sempre, i aquest context és el que ajuda a situar als infants.

8. La poesia infantil reuneix característiques específiques? Quines?

E1: Jo crec que la gent que es dedica a fer literatura infantil té clar que es necessita perquè arriben més fàcil als infants que els altres poemes. Deies si... els d'aquesta autora solen ser fàcils perquè els nens l'entenguin com per exemple l'Isabel Barriel. Són autores que agafen un tipus de vocabulari i una temàtica concreta molt propera als nens. Jo penso que si que té unes característiques específiques.

9. La formació literària dels docents interfereix en la decisió d'introduir o no aquest gènere a les aules? Per què?

E1: Jo crec que el docent que surt de la universitat hauria d'estar preparat per això, però també hi té a veure en com la persona que tens davant ho explica. Jo crec que és aquí quan agafes les ganes de tractar la literatura a les aules.

E2: Home, ens va anar molt bé fer la formació sobre literatura i m'ho va explicar. Abans ja feiem poesia, però gràcies aquella formació hem canviat la pedagogia i la forma de fer-la amb els infants.

10. Quins aspectes creieu que són fonamentals per poder oferir experiències poètiques de qualitat als infants? (espai, materials, decorat, infants, narració, tria de poemes, temporalització, etc.)

E3: Amb la formació de literatura hem après a presentar els poemes amb un element visual que els creï incertesa i curiositat de si ho endevinen.

E3: És molt bo recitar o llegir amb certa entonació, paraules i l'èmfasi a segons quines paraules, perquè potser és molt important dir aquella paraula amb un èmfasi, un to de veu

diferent o més alt o més baix, perquè el poema s'entengui o agafi més sentit. T'ajunen a entendre què està passant a la història que t'està explicant aquell poema.

E3: A l'hora de transmetre és molt important el lloc perquè l'espai on es fa literatura és molt important que sigui un espai que transmeti calma i tranquil·litat, quina llum hi ha, quin mobiliari, si hi ha soroll o no, la comoditat en què estan els nens... o sigui la cura de tot l'entorn del moment en què s'està portant a terme aquella activitat de literatura. També és molt important la forma en com estan asseguts.

E2: Tot i que no és exclusiu eh! És a dir, ajuda molt tenir un bon espai, però no val a dir no podem fer poesia perquè no tenim un espai concret.

E1: Nosaltres vam començar a entendre la literatura i la poesia d'una forma tan cuidadosa a partir de la formació de literatura i del moble taller que vam fer. Ens ha ajudat molt a veure una filosofia concreta a l'hora de treballar.

Arriba E4 i s'afegeix a l'entrevista

11. Reciteu o llegiu poesia a l'aula? Per què? En cas que sí...

• Com a acord de claustre o per interès particular?

E1: Com a acord de cicle conjuntament amb la llar d'infants del poble que la tenim just al costat de l'escola, perquè pensen igual.

E2: Vindria a ser un acord d'etapa d'infantil.

• Mestres i infants?

E1: Actualment només recitem poesia mestres. Els infants només reciten el poema de Nadal. Un objectiu de futur però és pujar aquesta manera de treballar a primària i que siguin els infants que puguin llegir poesia entre ells. Tot i que llegir poesia és difícil eh!

• De quina forma?

E1: Ho fem a partir del davantal de poesia, del moble taller, a la natura, etc. De vegades no és ni programat, perquè si et saps un poema de memòria doncs pot sortir en qualsevol moment i això és la riquesa de saber literatura. El que sempre fem és al final de cada sessió on es reciten o llegeixen poemes és que demanem als infants quin poema els ha agradat més, què han entès... totes aquestes preguntes que no van a memoritzar el poema, però si a analitzar-lo una mica per saber què els ha transmès.

• Amb quina freqüència?

E2: El davantal de poesia està encaminat amb les estacions de l'any i, per tant, una vegada cada trimestre.

E1: Exacte. I el davantal de poesia sempre surt a fora perquè és molt més ric poder escoltar el poema i per exemple si escoltes un poema de l'hivern doncs notar el fred, si l'escoltes sobre la primavera doncs poder veure les flors i que et toqui el sol.

E4: És molt segons el moment, el que es treballa amb el projecte... hi ha temes més fàcils d'introduir-hi poesia que d'altres, però sempre la treballem. No la deixem mai de banda perquè sistemàticament la tractem amb el moble taller també.

- **Compartiu els poemes amb la resta de grups classe i famílies?**

E1: No ho fem perquè no són els infants qui reciten la poesia i perquè ja fem grups multigràu on hi ha infants d'I3, I4 i I5. Tot i així tothom és benvingut a la petita biblioteca a escoltar quan les mestres recitem poesia.

- **Reciten o llegeixen poesia a les aules de primària?**

E4: Jo crec que no.

E2: Seria interessant demanar-los-hi.

E1: La poesia la fan perquè estudien poemes, però no sabem com la tracten.

- **Com feu la tria dels poemes i d'autors?**

E4: Hem fet de tot.

E1: Hem fet temàtica, hem fet autor, hem fet autors de tipologies diferents... anem variant.

- **Com escolliu la temàtica dels poemes?**

E4: Ho fem segons els projectes que fem a l'aula.

E1: Busquem també temes interessants pels infants, que siguin propers a ells perquè és més fàcil que puguin connectar amb els poemes.

- **Quan es porten a terme les propostes de lectura o recitació?**

E4: En diferents moments, però sempre s'intenta que siguin moments en què els infants no estiguin molt moguts i estones que no siguin molt llargues perquè per molt que gaudeixin del moment també se'n cansen, i llavors es busca una altra activitat que sigui més de moviment perquè l'escolta activa els requereix molta concentració.

- **Em podríeu dir algun llibre de poesia que tingueu a l'aula?**

E4: La majoria els tenim a la petita biblioteca. Tenim els de la Maica i molts d'altres, però tenim un problema de memòria amb els títols hahahah. Tenim *Plouen poemes*, *Quin embolic*, *Laberint Roig*, *Poemes per a petits i grans...* També tenim els dels abecedaris... *l'Abecedari de cel i terra*, *l'Abecedari dels oficis...*

- **Recordeu algun dels poemes que tracteu a l'aula? Me'l podríeu recitar?**

E1: "L'escola és tancada, hi ha llum al carrer, la senyora pepa saluda al carter. Que tingui

un bon dia, avui és Nadal! No té una carteta, no té una postal? Li dono una carta del seu fill pasqual, que des de Suïssa li diu Bon Nadal!"

E4: La vaca cega hahaha. "Topant de cap en una i altra soca, avançant d'esma pel camí de l'aigua, se'n ve la vaca tota sola. És cega." I continua hahahah.

- Em podrieu dir alguna autora o autor de poesia que haguen treballat?

E1: Miquel Martí i Pol, Isabel Barriol...

E4: Maragall.

E1: Jacint Verdaguer.

E4: L'Olga Xirinacs.

E2: La Joana Raspall.

E1: Sí, la Joana Raspall també és molt propera als nens. No és que n'hi hagi un millor que l'altre eh! Són els noms que ara mateix ens han vingut al cap i n'hi ha moltíssims més.

3. Annex III – Buidatge dels instruments de recerca

3.1. Buidatge de les entrevistes

<u>LITERATURA INFANTIL</u>		
Edat	Escola A: Sí, és bàsic des de ben petits, ben petits... des de llar d'infants.	1
	Escola C (E2): [...] és important des d'acabats de néixer.	1
	Escola C (E1): Dificilment hi ha edat a la literatura.	1
Importància de la literatura	Escola A: [...] és important per l'expressió, pel vocabulari, etc.	1
	Escola B: És una manera d'aprendre vocabulari, d'integrar-te a la cultura perquè són poemes i literatura que és del país i del poble, per aprendre a recitar, per la memòria dels infants, per la seva expressió i per moltes coses més.	1
	Escola C (E3): Sí! La literatura és important per moltíssimes coses... per tot. És important pel llenguatge oral, per l'expressió, pel vocabulari, per escoltar... la literatura els ajuda a conèixer i anar pel món.	1
	Escola C (E1): La literatura a les primeres edats és oral. És una transmissió molt gran. És molt important aquesta oralitat.	2
Gèneres literaris	Escola A: Sobretot la part dels contes [...], els poemes [...] dites dels mesos de l'any i llavors també fem molts contes de diferents tipologies.	1
	Escola B: Jo crec que sobretot són importants els contes, els poemes i les endevinalles.	1
	Escola C (E1): [...] tot tipus de literatura.	1
	Escola C (E3): Qualsevol tipus de literatura.	1
	Escola C (E1): Qualsevol tipus de literatura sempre que estigui cuidada amb coses, amb elements, amb situacions, etc. que siguin properes a ells.	1
	Escola A: Fem sobretot poemes, rodolins, endevinalles, embarbussaments, conte, llibre d'informació si el projecte de	1- 2

	l'aula ho demana, etc. També fem llistes, receptes de cuina, etc. intentem treballar diferents models lingüístics.	
	Escola B: Intentem fer una mica de tot... no amb la mateixa freqüència, però una mica de tot.	1
	Escola C (E3): Qualsevol	2
	Escola C (E1): Endevinalles, poesia, contes, etc., una mica tots.	2
Freqüència dels gèneres literaris a l'aula	Escola A: Els poemes, els rodolins, les dites i les endevinalles els treballem amb molta freqüència i els contes també. La resta amb menys freqüència i de forma més esporàdica com per exemple les receptes que les fem amb la recepta de la mona de Pasqua.	2
	Escola A: (poemes) En fem un de cada estació de l'any, el de Nadal, la "mona" i potser algun poema més entre mig.	3
	Escola A: [...] sobretot els poemes que fem són els de les estacions de l'any, el de Nadal i el de la mona de Pasqua i de vegades si treballes algun projecte o alguna cosa en concret doncs potser algun poema. Per exemple si treballes les girafes, doncs busques un poema de la girafa. Relacionat normalment amb el què s'està treballant.	4
	Escola B: Fem contes de manera pactada cada setmana a més d'algun extra i els poemes, les endevinalles, cançons, dites, etc. els fem més per estacions.	1
	Escola B: De poemes sempre en fèiem potser un per estació.	1
	Escola B: Llavors també hi ha les endevinalles que també en solem fer quan fem un projecte, per Nadal amb una endevinalla de l'hivern o endevinalla de la tardor.	2
	Escola B: [...] és el que hem fet sempre, cada estació un poema.	3
	Escola B: Fem poca poesia, no ho sé. Fem aquests de les estacions i després que surtin dos o tres poemes més.	4
	Escola B: (poesia) Ho fem per estacions o per temes que es puguin treballar a l'aula.	4

	Escola C (E1): Solem tractar tots els gèneres literaris amb freqüència.	2
	Escola C (E2): El davantal de poesia està encaminat amb les estacions de l'any i, per tant, una vegada cada trimestre.	5
	Escola C (E4): És molt segons el moment, el que es treballa amb el projecte... hi ha temes més fàcils d'introduir-hi poesia que d'altres, però sempre la treballem. No la deixem mai de banda perquè sistemàticament la tractem amb el moble taller també.	6

TRANSMISSIÓ ORAL

Importància i recuperació de la transmissió oral	Escola A: [...] és important perquè és part de la cultura.	1
	Escola B: [...] s'ha de recuperar perquè si es deixa passar es va perdent la història.	1
	Escola C (E1): Potser sí que en reben, però no de la mateixa manera que anys enrere, abans tenia molt més pes comparat amb ara.	1
	Escola C (E3): Oi tant que s'ha de recuperar!	2
Causes de la pèrdua de la transmissió oral	Escola A: Seguríssim que no perquè ara els nens a casa si que segurament se'ls explica contes a casa, però també n'hi ha molts que no. Estan molt a les pantalles i sobretot mires coses que no són contes tradicionals i molts nens gairebé si no fos per l'escola potser no coneixerien els contes ni la literatura més tradicional.	1
	Escola A: [...] ara a la societat és molt visual tot, la gent va molt ocupada i mentre el nen està a l'ordinador o la tablet o el mòbil fent-ho ell sols no tens problemes amb la criatura i clar, quan has d'explicar un conte has de ser-hi tu i això vol temps.	1
	Escola B: No, perquè jo diria que potser no se n'explica tanta literatura oral com abans. Crec que la societat és molt canviant i de vegades ens agrada anar canviant les coses perquè si.	1

	Perquè de vegades sembla que allò antic no serveix i que hagi de quedar estancat.	
	Escola C (E2): [...] abans sense tanta tecnologia era més oral i propera. [...] Una raó per la qual abans n'hi havia més i ara ja no tanta jo crec que és per la quantitat de tecnologia que hi ha avui en dia.	1- 2
	Escola C (E2): Transmetre literatura oral vol dir dedicar-hi molt temps.	2
	Escola C (E3): [...] abans sempre es feia a partir de la història oral i escrita i ara potser quan estàs introduint un tema, de vegades parteixes d'un vídeo, de vegades parteixes d'altres noves tecnologies o nous aspectes que has après fer-ne ús i no parteixes del propi conte.	2
	Escola C (E2): [...] obres de teatre que gràcies a déu sort que se'n van fent i es mantenen molt les obres de teatre i amb molta, molta qualitat, eh qualitat bona. I això també fa que es pugui anar mantenint [...].	2
	Escola C (E1): La família i sobretot els avis eren molt importants per complementar amb els horaris dels pares i ajudaven a transmetre molt aquesta oralitat de la literatura perquè tenien molt més temps i tenen molta saviesa.	2

POESIA INFANTIL

És atractiva pels infants?	Escola A: Sí, depèn de com els hi presentes si.	2
	Escola B: Bueno, tot depèn de si nosaltres li posem aquesta part atractiva, perquè ells ja ho has vist, volen sortir a dir el poema i això és senyal que els ha agradat. Tot depèn, perquè si tot és clàssic i el treballés només per aprendre'l doncs bueno... però si busques vocabulari i fas un joc d'ordenar, etc. pot ser atractiu.	2
	Escola C (E1): Sí. Els agrada molt l'estona de petita biblioteca que és quan fem poesia. Els infants són conscients de quan i com es fa poesia a l'escola i estan sensibilitzats. [...] I és molt	3

	bonic que s'adonin de quan fan poesia i que sàpiguen identificar si els agrada o no els agrada.	
Diferenciació adults - infants	Escola B: un poema que rimi molt fàcilment potser és un poema fet més per nens.	2
	Escola A: Suposo que depèn de la poesia, no? Hi ha poesies que potser sí que són més destinades a nens i d'altres que no estan destinades a cap públic en concret que puguin servir per tots. N'hi ha que potser sí que són més per adults perquè són més complicades i no les poden entendre i llavors potser sí que no cal fer-les perquè si no ho entenen tampoc no cal... Així que imagino que sí que hi ha distinció bàsicament per això que dic del vocabulari perquè els nens segons quines coses no les entenen i va bé que més o menys les paraules, els temes i les paraules estiguin al seu nivell.	2
	Escola B: Home, clar... els que tinc jo són molt petits de nens i potser necessites més uns poemes una mica buscats per nens que segons quins que siguin molt complicats i no els puguin entendre.	2
	Escola C (E1): Sí que cal una diferenciació perquè pots veure si un poema és difícil d'entendre i ja no els hi recitaràs o llegiràs sense un context, això per descomptat. Tu ja saps quin poema és més complicat i potser haurem de veure què entenem d'aquell poema i sempre posat en un context. Per tant, si que hi ha poesia que és més per nens i nenes i hi ha escriptors dedicats a poesia per nens i aquests hi tenen la mà trencada i són un èxit absolut. Aquests sí que et pots atrevir a posar-los en qualsevol moment que segur que l'entenen. Hi ha paraules que també són complicades, però són experts. Si una persona és sensible ja entén i sap veure quin tipus de poemes ha de fer en cada moment perquè va lligat amb un context, no és una cosa solta. Tu normalment quan vas a escoltar alguna cosa ja hi vas	4

	preparat, sempre, i aquest context és el que ajuda a situar als infants.	
Requisits poesia infantil	Escola A: [...] potser la poesia infantil reuneix paraules més senzilles, frases més curtes, poemes més curts, temes que interessin més als nens com els animals, coses del temps, etc. tot de coses d'aquestes que els hi cridin més l'atenció, coses més properes a ells.	2-3
	Escola B: Jo crec que el tema ha de ser més pròxim a ells, més vivencial. Com aquests que busquem d'animals o bé de coses de les estacions. [...] han de ser amb un vocabulari més adequat per ells. A veure... sempre hi pot haver alguna paraula més complicada i que et serveix per introduir-la [...].	2-3
	Escola C (E1): Jo crec que la gent que es dedica a fer literatura infantil té clar què es necessita perquè arriben més fàcil als infants que els altres poemes. Deies si... els d'aquesta autora solen ser fàcils perquè els nens l'entenguin com per exemple l'Isabel Barriel. Són autores que agafen un tipus de vocabulari i una temàtica concreta molt propera als nens. Jo penso que si que té unes característiques específiques.	4
	Escola C (E1): Busquem també temes interessants pels infants, que siguin propers a ells perquè és més fàcil que puguin connectar amb els poemes.	6
Beneficis	Escola A: Aprenen tot el què és la rima, el so... se l'aprenen de memòria.	2
	Escola A: Com a beneficis els ajuda molt a la part de dicció per dir el poema davant dels altres, per poder treballar les paraules i poder dir les lletres del seu nom... pots fer molt treball de transmissió oral rere d'un poema. També aprenen vocabulari nou i es molt important perquè molts nens necessiten vocabulari.	2

	Escola B: [...] beneficis n'aporta sempre. Tot gènere literari ajuda a la part de vocabulari perquè ja és un vocabulari més ric.	2
	Escola B: Hi ha beneficis a la part de memoritzar, a la part postural, a la part de representació quan et poses davant de tothom per dir el poema, etc.	2
	Escola C (E1): [...] moltíssima riquesa de vocabulari...	3
	Escola C (E2): Una entonació i musicalitat de la parla. També unes pauses, un saber parlar, una organització i estructuració mental, etc.	3
	Escola C (E1): [...] Porta l'atenció, la concentració, una escolta activa, etc.	3
Com es treballa	Escola B: Per aprendre poemes va bé fer servir la memòria. Una altra cosa és que ho facis i la mestra et renyi perquè no surt, però això és amb tot, i a més aprenen molt memoritzant.	1
	Escola B: [...] de vegades els lleigeixo com si els expliqués un conte.	1
	Escola B: Però llavors no el treballa el poema, sinó que els lleigeixes com si fos un conte i és només per escoltar.	2
	Escola B: [...] el poema pot sortir per un tema que treballa a classe que pots explicar d'uns germans que es barallen si hi ha hagut una situació de baralles a la classe. Llavors aquests poemes no són per treballar i aprendre, sinó que són per escoltar i gaudir.	2
	Escola B: Normalment primer sempre presentem dient que aprendrem un poema. Després sempre els hi lleigeixo perquè no me'ls sé pas de memòria al principi, i llavors fem conversa d'esbrinar de què deu parlar, unes miques de preguntes de quines paraules han collit, etc. Normalment en cullen poques i llavors els hi torno a llegir a veure si en senten alguna de nova. Sempre ho solem fer a partir d'imatges que acompanyin el poema per ajudar-los a entendre'l. Llavors mica en mica els hi	3-4

	vaig llegint i el van sabent, tenen ganes de sortir a dir-lo de memòria davant de tots.	
	<p>Escola C</p> <p>(E1): Abans anàvem “a saco” a dir o llegir el poema, a que el repetíssim els nens, a fer un paper del poema, etc., però mai havíem pensat a dir el poema perquè en gaudissin ni demanar als infants què en pensaven d’aquell poema. Ens posàvem davant dels infants, el dèiem i prou... i ara ni ens passa pel cap de fer-ho d’aquesta manera! Vull dir que ja n’havíem fet eh de barbaritats... ja n’havíem fet.</p> <p>(E2): Bueno... tampoc una barbaritat... a veure... era una part d’un treball que ajudava a la memorització.</p>	3
	Escola C (E1): Ho fem a partir del davantal de poesia, del moble taller, a la natura, etc. De vegades no és ni programat, perquè si et saps un poema de memòria doncs pot sortir en qualsevol moment i això és la riquesa de saber literatura.	5
	Escola A: [...] jo crec que s’ha d’introduir com una cosa natural i com una cosa més, no com una cosa que ho veuen com un bolet, sinó com una cosa que treballes més i ells ja t’ho demanen. Per exemple quan fem el poema de la tardor ja dieu eh, que avui no repassem el poema de la tardor? I llavors amb el dibuix el treballes i l’aprens. Igual amb el poema de l’hivern que diuen eh que no l’hem posat, que no l’hem dit. I quan el veuen allà penjat diuen eh què és això? Que és el poema? I ara que comencen a llegir ja intenten esbrinar-lo tots sols.	2
	Escola A: Jo primer els recito el poema unes quantes vegades i llavors faig una frase i ells la repeteixen, i llavors ja fem tot un vers jo i llavors ells ho repeteixen. La primera vegada que els llegeixo el poema també parlem del vocabulari per si hi ha alguna paraula que no saben què vol dir i perquè entenguin el poema.	3

Quan es treballa	Escola A: Sobretot en moments de rutines, però és molt esporàdic. Quan ens estem aprenent un poema el fem en moments de rutines.	4
	Escola B: Ho fem segons el dia. Per introduir el poema sempre va millor als matins, perquè estan més tranquils. Però no tenim una franja estipulada per fer-ho. De vegades ho fem aquella estona just abans de marxar a casa i el diem un cop o dos, però per treballar-lo sempre ha de ser un moment que ells estiguin tranquils i disposats a fer-ho. No ho faràs per exemple després del pati, sinó una estona que estiguin més calmats.	4
	Escola C (E4): [...] sempre s'intenta que siguin moments en què els infants no estiguin molt moguts i estones que no siguin molt llargues perquè per molt que gaudeixin del moment també se'n cansen, i llavors es busca una altra activitat que sigui més de moviment perquè l'escolta activa els requereix molta concentració.	6
Presència llibres de poesia a l'aula		
Presència llibres de poesia a l'aula	Escola A: No, a l'aula no n'hi tenim cap ara de poesia i a la biblioteca ara en aquests moments tampoc n'hi tenim de poesia infantil.	4
	Escola B: Mh... no. Bueno, tinc uns llibres molt, molt vells al meu armari que em sembla que quan marxi jo d'aquesta escola doncs els tiraran a la paperera.	5
	Escola C (E4): La majoria els tenim a la petita biblioteca. Tenim els de la Maica i molts d'altres, però tenim un problema de memòria amb els títols hahahah. Tenim Plouen poemes, Quin embolic, Laberint Roig, Poemes per a petits i grans... També tenim els dels abecedaris... l'Abecedari de cel i terra, l'Abecedari dels oficis...	6

EXPERIÈNCIES POÈTIQUES DE QUALITAT

Formació docents	Escola B: Crec, però, que costa una mica més la poesia que el conte, o a mi almenys em costa més entrar-hi perquè no en conec gaire i l'has de treballar més perquè agradi. L'has de fer més teu.	2
	Escola C (E2): La formació que vam fer de literatura ens va ajudar a poder-ho veure d'una forma diferent i poder connectar amb la poesia d'una altra forma que no fos només memoritzar.	3
	Escola C (E1): Nosaltres per exemple hem observat de manera exagerada a partir de la formació que vam fer en literatura que el nen quan està davant d'un poema, sempre i quan se li presenti d'una determinada manera que li cridi l'atenció, se li desperten molts sentits. Si tu fas un poema o un conte que tracta de maduixes i el fas al costat dels maduixers de bosc, doncs se'ls hi despertes molts sentits que no se'ls hi desperten si el fas a l'aula tancada.	3
	Escola A: Suposo que sí, com moltes coses. Amb la formació que tens la pots [la poesia] treballar més o menys, o si t'agrada més o si t'agrada menys. Suposo que sí que influeix en la decisió de fer-ho més o menys.	3
	Escola B: Home si, suposo que si. Jo per exemple reconec que la desconec molt la poesia... no és un gènere que el cultivi perquè no el llegeixo. Si en llegís potser en sabria molts més, però jo com que no en sé sempre he de buscar els poemes que em surten a l'ordinador a internet i més fàcilment faig servir per exemple els contes perquè en conec més.	3
	Escola C (E1): Jo crec que el docent que surt de la universitat hauria d'estar preparat per això, però també hi té a veure en com la persona que tens davant ho explica. Jo crec que és aquí quan agafes les ganes de tractar la literatura a les aules.	4
	Escola C (E2): Home, ens va anar molt bé fer la formació sobre literatura i moble taller. Abans ja fèiem poesia, però gràcies	4

	aquella formació hem canviat la pedagogia i la forma de fer-la amb els infants.	
	Escola C (E1): Nosaltres vam començar a entendre la literatura i la poesia d'una forma tan cuidadosa a partir de la formació de literatura i del moble taller que vam fer. Ens ha ajudat molt a veure una filosofia concreta a l'hora de treballar.	5
	Escola B: (poemes) Tot depèn de si la mestra els coneix. Si els coneixes ja et surten i si algú coneix algun llibre de poesia doncs l'aprofitem i l'introduïm.	4
Espai		
	Escola A: Nosaltres ho fem a la classe normal, però suposo que si que hi poden haver-hi d'altres maneres com per exemple anar amb un espai més recollit, o tenir un espai on anar a fer poemes allà... Pot ser interessant tenir-ho sí, però nosaltres ho fem a la classe perquè a l'escola no ho tenim.	3
	Escola C (E1): Sovint sortim a l'entorn de l'escola a explicar literatura.	2
	Escola C (E1): A l'hora de transmetre és molt important el lloc perquè l'espai on es fa literatura és molt important que sigui un espai que transmeti calma i tranquil·litat, quina llum hi ha, quin mobiliari, [...]	5
	Escola C (E2): [...] ajuda molt tenir un bon espai, però no val a dir no podem fer poesia perquè no tenim un espai concret.	5
	Escola C (E1): I el davantal de poesia sempre surt a fora perquè és molt més ric poder escoltar el poema i per exemple si escoltes un poema de l'hivern doncs notar el fred, si l'escoltes sobre la primavera doncs poder veure les flors i que et toqui el sol.	6
Confort material		
	Escola C (E3): A l'hora de transmetre és molt important [...] la comoditat en què estan els nens... o sigui la cura de tot l'entorn del moment en què s'està portant a terme aquella activitat de literatura.	5

	Escola C (E3): També és molt important la forma en com estan asseguts.	5
Ambient calmat i adequat per a l'escolta atenta	Escola C (E3): A l'hora de transmetre és molt important [...] si hi ha soroll o no, [...]	5
	Escola C (E1): El que sempre fem és al final de cada sessió on es reciten o llegeixen poemes és que demanem als infants quin poema els ha agradat més, què han entès... totes aquestes preguntes que no van a memoritzar el poema, però si a analitzar-lo una mica per saber què els ha transmès.	5
	Escola B: Ho fem segons el dia. Per introduir el poema sempre va millor als matins, perquè estan més tranquils. Però no tenim una franja estipulada per fer-ho. De vegades ho fem aquella estona just abans de marxar a casa i el diem un cop o dos, però per treballar-lo sempre ha de ser un moment que ells estiguin tranquils i disposats a fer-ho. No ho faràs per exemple després del pati, sinó una estona que estiguin més calmats.	4
Escena	Escola C (E2): De vegades és interessant explicar-los poesia amb imatges o amb objectes per cridar-los l'atenció, però de vegades també és interessant no fer-ho perquè puguin fer volar encara més la seva imaginació. També depèn molt de l'espai. Si és en un espai exterior és interessant que hi hagi algun objecte per focalitzar-los l'atenció, però en un espai tancat que no hi ha tanta estímuls de vegades doncs no cal.	3
	Escola B: Com més cuidat estigui més captes l'atenció dels infants, per exemple si apareix el poema escrit, si apareixen les fotos, etc. sempre agrada molt més. Els ulls són diferents si ho acompanyes d'alguna cosa.	3
	Escola C (E3): Amb la formació de literatura hem après a presentar els poemes amb un element visual que els creï incertesa i curiositat de si ho endevinen.	4

Narració de la persona adulta	Escola C (E3): És molt bo recitar o llegir amb certa entonació, paraules i l'èmfasi a segons quines paraules, perquè potser és molt important dir aquella paraula amb un èmfasi, un to de veu diferent o més alt o més baix, perquè el poema s'entengui o agafi més sentit. T'ajunten a entendre què està passant a la història que t'està explicant aquell poema.	4-5
Bona tria de poemes	Escola A: La tria de poemes ja els tenim força estipulats. A I3 en fem un, a I4 en fem un altre i a I5 un altre.	4
	Escola B: Mira... aquí n'hi ha uns estipulats per aula des de fa molts, molts anys. Això no vol dir que no se'n puguin fer uns altres eh. Hi ha vegades que s'han canviat i són poemes d'aquells de sempre i que són macos per vocabulari, rimes, etc. doncs solen agradar. També si algú en sap algun doncs es canvien o s'introdueixen.	4
	Escola C: E4: Hem fet de tot. E1: Hem fet temàtica, hem fet autor, hem fet autors de tipologies diferents... anem variant.	6
Autors i poemes que recorden	Escola A: [...] el poema que estem fent ara de l'hivern per exemple. "Ja arriba l'hivern, tot ell va vestit de neu i de glaç, de boira i de nit. Asseca les flors i el fred fa venir. El nas m'ha pintat de color de vi. Jo em poso l'abric i vaig ben tapat. No vull esternuts, no vull constipats."	4
	Escola A: Bàsicament la Joana Raspall. Tots els poemes infantils bàsicament surten molts d'allà.	4
	Escola B: Bueno, el poema de Nadal. Ui... no hahaha ara mateix no me'n recordo hahaha és que la memòria em falla una mica eh hahaha ara no... no me'n recordo. Hauríem d'anar a buscar el full.	5

	<p>Escola B: En Miquel Martí i Pol, la Lola Anglada em sembla que també n'ha fet, en (Francesc) Bofill que era el d'avui i ja està, ja t'he dit que la meva cultura de poesia era molt poca.</p>	5
	<p>Escola C:</p> <p>E1: “L’escola és tancada, hi ha llum al carrer, la senyora pepa saluda al carter. Que tingui un bon dia, avui és Nadal! No té una carteta, no té una postal? Li dono una carta del seu fill pasqual, que des de Suïssa li diu Bon Nadal!”</p> <p>E4: La vaca cega hahaha. “Topant de cap en una i altra soca, avançant d’esma pel camí de l’aigua, se’n ve la vaca tota sola. És cega.” I continua hahahah.</p>	6- 7
	<p>Escola C:</p> <p>E1: Miquel Martí i Pol, Isabel Barriel...</p> <p>E4: Maragall.</p> <p>E1: Jacint Verdaguer.</p> <p>E4: L’Olga Xirinacs.</p> <p>E2: La Joana Raspall.</p> <p>E1: Sí, la Joana Raspall també és molt propera als nens. No és que n’hi hagi un millor que l’altre eh! Són els noms que ara mateix ens han vingut al cap i n’hi ha moltíssims més.</p>	7

4. Annex IV – Model del permís de protecció de dades

El Sr./Sra. _____ amb DNI/NIE/PR/PASSAPORT núm. _____, que intervindrà en la investigació del TREBALL FINAL DE GRAU organitzat per l'alumna Aina Colomer i Solà, amb DNI 47845666-P de la Universitat de Vic – Universitat Central de Catalunya, autoritza a enregistrar fotografies on no surtin menors durant l'observació, enregistrar en forma d'àudio la seva entrevista i permet utilitzar les dades pròpies per fins acadèmics d'acord amb les següents condicions:

1. La Universitat de Vic tindrà accés als arxius de fotografia, només per fins acadèmics.
2. La Universitat de Vic tindrà accés als arxius de veu, només per fins acadèmics.
3. La Universitat de Vic, pot difondre i publicar el Treball Final de Grau, on hi ha presents anotacions que sorgeixen de l'enregistrament de l'entrevista en concret.
4. La Universitat de Vic es compromet a vetllar per la seguretat de les dades enregistrades i a aplicar-los les mesures de seguretat establertes al Reial Decret 1720/2007 de desenvolupament de la Llei Orgànica 15/1999 de protecció de dades de caràcter personal.

Vic, ____ de/d' _____ de 2023

Signatura consentiment

Signatura demandant